

Эхэ найхан нютагаа эд хамта мандуулая!

БУРЯД ҮНЭН

1921 оной
декабрийн 21-нээ
гарана

Бүгдэ
арадай
газетэ

1996
ИЮНИИН
27
Зунай дундахуэ
морин харын 11
ЧЕТВЕРГ
гарагай 5
№120 (19460)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

Буряад Республикын Арадай Хуралда

ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ЗҮБШЭГДЭНЭ

Байгша оной июниин 26-
Уласхоорондын ба
регионууд хоорондын
олбоонуудай, үндэһэтэдэй
асуудалнуудай, ниитын
мехинүүдэй хэрэгүүдэй болон
ажан мэргэлэй
эгэдэлнүүдэй комитетнүүдэл
сэдани үнгэргэбэ. Эндэ
ригдагшад болон депутадууд
Буряад Республикын хойто
түгэй бага үндэһэтэдэй
ажуудаг газарта тэдэниие
ажалда хабаадуулгын
ийдхэгдээгүй

асуудалнуудые зүбшэн
хэлсэхэ юм.
Тус зүблөөн Хурамхаанай
аймагай Уланхаан нютагта
үнгэргэгдэжэ байна. Эндэ
уригдагшад болон Баунтын,
Баргажанай, Хойто-Байгалай
аймагуудай түлөөлэгшэд
Алла тосхоной эвенкнүүдэй
соёлой түбтэй, уг отогойнгоо
ажахы эрхилэгшэдтэй,
тэдэнэй ажал ябуулгатай
танилсаха түсэбтэй.
Зүблөөнэй үедэ хойто зүгэй
бага үндэһэтэдэй

ажаһуудалда тохёолдоһон
орёо хүндэ байдал тухай
хөөрэлдөөн болохо. Энэ
асуудал хойшолуулангүй
шиидхэхээр болонхой гэжэ
мэргэжэлтэд мэдэрһээр
үнинэй, Эвенкнүүдэй
ажаһуудаг газарнуудай
нютагай өөһэдэн
хүтэлбэрийн зургаанууд
болон эвенкнүүдэй
республиканска эблэл Арадай
Хуралай комитедэй абаха
шиидхэбэринүүдтэй
найдалаа холбоно.

БУРЯД ОРОНОЙ АРАДУУДАЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

Буряад Республикын арадуудай съезддэ бэлдэхэ, тэрэниие
үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүшын заседани болобо. Буряад
Республикын Президент Л. В. Потапов заседание хүтэлбэрилөө.

Байгша оной октябрь харын тэн багта болохо Буряадай арадуудай
съезддэ бэлдэхэ гол хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэлэй комитет
баталба. Министерстванууд болон албан зургаануудай
хүтэлбэрилэгшэдэй, эвентэмдээжэ эрдэмтэдэй, үндэһэтэнэй соёлой
түбүүдэй түлөөлэгшэдэй хабаадаһан хуралдаан дээрэ хэгдэхэ
элидхэлнүүдэй гол асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Манай республикын газар дээрэ ажаһуудаг бүхы үндэһэ яһатан
болон арадуудые түлөөлхэн 500 делегат съездын хүдэлмэридэ
хабаадаха юм.

Буряад Республикын Президентын ба
Правительствын хэблэлэй албан.

БАЛЬЖИНИМА ЦЫРЕМПИЛОВ— ЕВРОПЫН ЧЕМПИОН

шагнадагшад Баяр Баденов (Ага),
1975 ондо түрэнэн, Буряадай
гүрэнэй университетэй оюутан,
недондо Англида үнгэргэгдэһэн
дэлхэйн чемпионатта
зургаадахи нуури эзэлгшэ,
Россин чемпион, Кубогта
хүртэгшэ Бальжинима
Цыремпилов (Улаан-Үдэ) гэгшэд
энэ амжалтада хубитаяа
оруулан байгаа.

Хубийн тоосоогоор
Бальжинима Цыремпилов
түгсэхэлэй мурьсөөндэ 70
метрһээ 12 годли табихадаа, 114
очко тудаж, Европын абарга
чемпион болобо. Энэ ехэ
амжалтаарнь нютагайнгаа
хүбүүн Бальжинима
Цыремпиловые, тэрэнэй
тренернүүд Шагдар
Александрович Хазагаевые,
Константин Дашиевич
Эрдыеевые халуунаар
амаршалабди!

... Бальжинима Захааминай
аймагай Үлэгшэн нютагта
тоонтотой. Үнэр баян бүлэдэ
түрэнэн намтартай. Долоон
үхибүүдэй нэгэнийн юм.
Эсэгэн Цыренжаб Сономович
Цыремпилов Харацайн совхоздо
адуушанаар, механизатораар,
эхэнь Галина Бальчиновна
Очирова Үлэгшэнэй дунда
хургуулида библиотекареэр
хүдэлдэг. Эгэшэнь Гэрэма
Цыремпилова-Эрдыеева хур
харбалгаар уласхоорондын
классай спортын мастер,
дүүнэрын—Бэлигтэ Доржо
хоёрын мүн лэ харбадаг,
мастерта кандидадууд юм...

Тийгэжэ Бальжинима
Цыремпилов Баяр Баденов хоёр
Россин Национальна
олимпийскэ суглуулагдамал
командын бүридэлдэ
оруулагдажа, США-гай Атланта
хотодо үнгэргэгдэхэ XXVI
Олимпийн нааданда хабаадаха
эрхэдэ хүртэбэ. Атлантын
сагаалса буряад хүбүүдтэмнай
урагшатай, амжалтатай байг лэ
гэжэ үрэнэбди.

Б.М. ЖИГЖИТОВ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эгэшэ гүү
хоёр Гэрэма Эрдыеева болон
Бальжинима Цыремпилов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺУНГАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

Онохойн 12-дохи ба
Зареченскэ 62-дохи
хунгуулиин округуудай
хунгагшадай анхаралда тус
округуудаар Буряад
Республикын Арадай
Хуралай депутадуудай
хоёрдохи хунгалта 1996
оной июлиин 3-да Россин

Федерациин Президентын
хунгалтын үдэр
үнгэргэгдэхэ юм гэжэ
Буряад Республикын
хунгуулиин комисси
мэдээсэнэ.

Н. ЦЫГАНКОВА,
Буряад Республикын
хунгуулиин комиссийн
түрүүлэгшэ.

ОЙН БАЯРТА

ХАБААДАЛСАХАНЬ

Забайкалийн нарин нооһото үүлтэрэй бии болгодоһонһоо хойшо
аяар 40 жэл үнгэршэбэ. Энэ баярта зориулагдажа, Шэтэ хотодо
областийн хонидые үсхэбэрилдэг, энэ үүлтэрэе бии болгоһон
ажаһынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, зоотехник-
селекционернүүдэй, хонишодой, аймагуудай плем-нэгэдэлнүүдэй,
племпредприятинуудай, областийн хүдөө ажахын департаментын
ба областийн гүрэнэй плем-нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй, зоовет-
мэргэжэлтэдэй болон эрдэмтэдэй хабаадалгатайгаар эрдэмэй ажал
ябуулгын конференци байгша оной июниин 28-29-нэй үдэрнүүдтэ
үнгэргэгдэхэнь. Энэ конференцие Шэтын областийн гүрэнэй
плем-нэгэдэл эмхидхэхэ юм.

Тус конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсахаар манай
республикаһаа: Президент А. В. Потапов, хүдөө ажахын болон эдээ
хоолой министр Б. Ц. Семенов, министерствын мал ажалай таһагай
начальник К. А. Албашев, малай үүлтэр найжаруулаха үйлдэбэрийн
Буряадай нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Я. И. Левитин, нэгэдэлэй мэргэжэлтэд,
республика соогоо энэ үүлтэр бии болгоһон авторнуудай нэгэн,
Буряадай гүрэнэй хүдөө ажахын академиин багша И. И. Соколов,
республикын ажахынуудһаа Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй
нэрэмжэтэ, Зэдын аймагай Борьёогой племсовхозуудай, хони
үсхэбэрилдэг Үдын племсовхозой түлөөлэгшэд, акционернэ "Улаан-
Үдын нарин сэмбын мануфактура" бүлгэмэй генеральна директор
К. П. Альцман, ПОШ фабрикын директор С. В. Подрезов гэгшэд
Шэтэ хото мордохо байна.

Дарма ДОНДОКОВ.

"МОТОМ-МАРШРУТ" АЖАААА ЭХИЛЭНХЭЙ

Эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ
хотын үйлсэнүүдээр хажуу
таладаа "Мотом-маршрут"
гэһэн бэшэгтэй "КАВЗ"
түхэлэй бишыханхүхэүнгэтэй
автобусой зониие зөөдэг
болоһыень олохон хүнүүд
анхарһан байха. Энэмнай

акционернэ "Мотом" бүлгэмэй
үүсхэлээр иимэ найшаалтай
хэрэг эмхидхэгдэһэн байна.
"Комушка-хотын түбэй
дэлгүүр" гэһэн маршрудаар
иимэ автобус ябахадаа,
биледэйн сэн оройдоол 500
түхэригтэ юм.

Манай корп.

ХҮГЖЭЛТНИЙ
зогсоонон үе сагта
Сотниковын шубуунай фабрика
промышленна үндэснэ хуури
дээрэ продукци үйлдбэрлэхэ
гол шэглэлтэйгээр
байгуулагдаһан байгаа юм. Тээд
сагнай мүнөө тад ондоо тээшээ
хубилжа, энэ гол шэглэл тон
наринаар баримталха арга
боломжын үгы болоһониинь эли
юм бээ.

Иигэжэ юун тушаа хэлэхээс
хананабши гэхэдэ, энэ
фабрикын мүнөөнэй байдал угаа
хүшэр хүндэхэн болонхой. Нэн
түрүүн тэжээлэй асуудалай
шиидхэгдээгүй дээрэһээ
Сотниковын шубуунай фабрика
хаагдаха туйлдаа хүрбэ.

Эндэ мүнөө 70 мянган томо
болоһон, 90 мянган залуу тахья
тоологдоно. Тэжээлтэй
байхадаа, тэдэнэр үдэртэ дунда
зэргээр 40 мянган үндэгэ абажа
байһан наа, мүнөө тэжээлэй
хомордоходо, оройдоол 13-14
мянган үндэгэ суглуулжа абана.

Энэ фабрикын ажал
хэрэгтэйнь танилсахаяа хаяхан
ишээ ерэхэдэ, тус
предприятиин директор Ю. С.
Айсуевтай уулзажа хөөрөлдэһэн
байнабди.

—Манда тэжээл үгы.
Монголхоо асарһан холимог
гурилай шанарын ехэл муу.
Эндэһээ үндэгэ абаха хэмжээн
эрид унаба. Россияа
республикада, Птицепромдо
ороһо худалдажа абахын тула
3 миллиард 800 миллион
түхэригэй урьһаламжын мүнгэн
үгтэһэн аад, тэрэнь үшөө
шиидхэгдээгүй. Юуб гэхэдэ,

Дэлгүүрэй харилсаан: ажабайдал, ажал хэрэг

Финансын министерствэдэ үгэхэ
мүнгэн үгы, — гэжэ Юрий
Содномович зүрхээс үбдэнгээр
хэлбэ.

Байгша оной майн 24-дэ

нэгэдэлдэ тэжээл худалдажа
абахыень жэлдэ 5 миллиард 700
миллион түхэриг үгтэнхэй. Тээд
энэ мүнгэ абажа хэрэглэхэ
асуудалшиидхэгдээгүй байһаар.

ТЭЖЭЭЛЭЙ АСУУДАЛ

Правительствын Түрүүлэгшын
Нэгдэхиги орлогшо В. К. Агаловта
хүдөө ажахын болон эдээ хоолой
министр А. М. Шевченко,
финансын министр Г. В.
Шлыкова, акционернэ
"Бурятптицепром" нэгэдэлэй
генеральна директор В. Б.
Лыкшитов гэгшэд энэ
асуудалаар сугларһан байгаа.
Нүхэр Шлыкова эндэ үгэ
хэлэхэдэ, "мүнөө үгэхэ мүнгэн
үгы, гурилаар абатгы" гэхэн
дурадхал оруулаа. Иигэжэ
хогтын талханай баазаһаа 30
мянган тонно эдээ хоолдо
хэрэглэгдэхэ гурил үгтэхэ
болобо. Энээнэнь 13 мянган
тоннонь хашагтай байжа,
голодоһондо гаргагдаа. Юуб
гэхэдэ, энэнь аяар 1989 онһоо
хойшо эндэ хадагалагдажа
байгаа бшуу.

—Үсгэлдэр энэ бааза
ошоходомнай, тэрэ гурилын
үнэн дээрээ байгаагүй. Манай
дарга Владимир Базарович
мүнөөдэр Президентэ орохо
һэн. Хэрбээ энэ асуудалай
шиидхэгдэшбэл, бидэ 2-3 нара
соо ажамидарха аргатай болохо
байгаабди, — гэжэ фабрикын
директор мэдүүлбэ.

Акционернэ "Птицепром"

Тиэхэдэ фабрикын
үйлдбэрлжэ худалдаһан
үндэгэнэй, шубуунай мяханай
түлөө 2 миллиард 300 миллион
түхэригэй урьһаламжын нэмэлтэ
мүнгэн баһал түлэгдэнгүй.

Фабрикынхидэй тэжээл
бэдэрээгүй, худалдажа абаагүй
газар үгы шахуу. Иймэ байдалда
ороходоо хариин
гүрэнүүдхээшье худалдажа
абаха баатай болоо. Тусхайлбал,
Монголой Дарханай
мелькомбинатһаа байгша ондо
1000 тонно гурил абаха
хэлсээтэй наа, дэб дээрэ 300
тонныень абаба. Монголой
"Проммаркет" гэхэн фирмэһээ
200 тонно гурил худалдажа абаад
байна. Баруун тээһээ абаад
харабал, Алтайһаа, Эрхүүһээ,
Новосибирскһээ, Омскһоо
асарна. Казахстанһаа яһала ехэ
хэмжээнэй тэжээл худалдажа
абанан байна. Жэлэй эхинһээ
хойшо баруун тээһээ бүхыдөө
1300 тонно тэжээл асарагдажа
хэрэглэгдэбэ.

Энэ предприятиин
түлөөлэгшэд мүнөө

Новосибирскдэ, Омскдо
хүдэлжэ байнхай.
Тодорхойбол, хэлсээнэй ёһоор
Новосибирскһээ 1200 тонно
гурил ашагдаад ябуулагдаба.
Омскдо 400 тонно гурилай
хэлсээн бии. Хахад мүнгэниинь
түлэгдэнхэй. Эндэ эдэнэрэй

түлөөлэгшэнь ошонхой.

—Новосибирск, Омск болон
бусад хотонуудһаа хэлсээнэй
ёһоор гурил худалдажа абахадаа,
нэгэ тонныень 1 миллион 100
мянган түхэригөөр,
Казахстанһаа 1 миллион 150
мянган түхэригөөр худалдажа
абанабди, — гэжэ Ю. С. Айсуев
сэн тухайнь тайлбарилжа үгэбэ.

Эдэнэр өөһэдэньгөө хүсөөр
мяха болон яһанай гурил
үйлдбэрлжэ гаргаад,
худалдажа абанан гурилтаяа
холижо, хэрэглэгдэг байна.
Инкубацида хэрэглэгдэхэдэ,
голодоһондо гаргагдаһан, тахья
үүсэлһэнэй үлэгдэл болон үхэһэн
тахянуудһаа иймэ гурил
үйлдбэрлэгдэнэ бшуу.

Тарья ургуулдаг цех баһал
хүдэлгэгдэнэ. Тарья ургуулжа,
ногооонь тахянуудта
эдюулхэдэ, витаминтайшье,
ашагтайшье байдаг ха юм.
Үдэртэ дунда зэргээр 1 тонно
ногоо хэрэглэнэ. Тэрэһээ
гадуур хая баригдаһан загара,
избосхын шулуу гүзэ мэргэ
худалдажа абаад, тэжээлэй
холисодо баһал хэрэглэнэ.

Ю. С. Айсуев намтай
хөөрөлдэхэдөө, мүнгэнэй
гаргаша дээрэ тогтоо һэн.
Үнэхөөрөөшье, мүнгэн ехээр
гаргашалагдаал юм бээ. Нэгэ
котёл үбэлэй сагта 50 тонно
шулуу нүүрһэ хэрэглэгдэг байна.
Тойно нүүрһэн 135-140 мянган
түхэригэй болоно бшуу. Эшээ
хүсэһэнэй үнэтэйн эли. Эдэнэр
жэл соо 294 миллион түхэригэй
сэнтэй эшээ хүсэ хэрэглэнэ.
Фабрикынгаа муу муухай
урадхууланайнгаа түлөө 10
миллион түхэригэй мүнгэ
түлэһэн байха юм. 1995 ондо
тоһо түлишын материалда
миллиард 600 миллион, холимог
гурилда 6 миллиард 825 миллион
түхэриг гаргашалагдаа.

Фабрикын үйлдбэри дээрэн
халта тогтон хэлбэл
үйлдбэрлжэ абанан үндэгээр
хотын дэлгүүр дээрэ асаржа, 1
дэхи категориин нэгэ үндэгээр
700, 2-дохи категориин нэгэ
үндэгээр 650, сортировкадо
ороогүй нэгэ үндэгээр 660
түхэригөөр табан газарта
наймаална. Жэлэй эхинһээ 35
центнер тахягай мяха
үйлдбэрлөө юм.

Түгэсхэлдөө, тэжээлдээ
дахинаа бусахадаа, фабрикада
жэл соо зоотехническэ нормын
ёһоор аяар 6200 тонно гурил
хэрэгтэй болохо. Тээд энэ
шухала асуудал гансал мүнгэн
шиидхэхэ байна бшуу. Тэрэниинь
р е с п у б л и к ы н
хүтэлбэриэлгшэдэй анхаралһаа
алдахагүй байһандань батаар
найдамар.

А. ДОНДОКОВ,
манай тусхай корр.

ЗАМАЙ ЗОНИИЕ БАЯСУУЛНА

Фоторепортаж

УЛААН-ҮДЭ —
Гусиноозерск гэхэн
шэглэлээр гүйлгэжэ ябагшад
хаянай Харгана нууриной урда
"түмэр моринойнгоо жолоо
татажа" амардаг заншалтай
болоһониинь зохишье шэнги.
Ушарын буб гэхэдэ, "Витлас"
фирмэ таряашанай
ажахынуудай Кировэй
нэрэмжэтэ нэгэдэл хоёр
хамтаржа түлишэ-түрхисэ
худалдадаг станци нээнхэй.
Тиимэһээ автомашинууд
тахархаяа болихой. Юундэб
гэхэдэ, эндэ бусад
газарнуудайхиһаа тоһо,
түлишын сэн үнэгүйгөөр
худалдагдадаг юм.

Апрель наһаһаа түлишын сэн
нэмээгдээгүй. АИ-93 маркын
бензин 1800 түхэригөөр, А-76-

нь 1600 түхэригөөр, дизелиин
түлишэ 1500 түхэригөөр
худалдагдана.

Тус станциин директор
Алексей Тубанович
Дашицыренов арга, оншо
олоходоо бэрхэ хүн гэжэ нутаг
соогоо суутай. Хүдэлмэри, ажал
бэдэрхэдэ хүндэ болоһон энэ
сагта нутагайнгаа арбаад хүниие
бата ажалтай болгожо,
найдамтай коллектив мүнөө
эмхидхэбэ гэшээ.

Операторнууд У. Ц.
Балданова, Р. У. Дашицыренова,
Д. Е. Раднаева гэгшэд
хандагшадтай тбосоо хэжэ,
түлишэ үгэнэ. Экономикын
талаар нарин тоосоонь М. Д.
Гомбоева согсолдог юм.

Механигай, слесариин,
харуулшадтай үүргэ дүүргэгшэд
Д. Д. Раднаев, Ю. П. Батышев, В.
П. Моисеев гэгшэд болоно.
Эдэнэрнай түхэрээн сүүдхын
хэдынэйшье сагта
предприятиингаа орёо
түхээрэлгэ, бүлүүрнүүдые
жэншэдгүй хүдэлгэжэ байдаг юм.

Байдал тухайгаа хөөрөжэ
үгэхыень бухгалтер Мэдэгма
Дашидондоковнагай
Д а ш и д о н д о в н а д а
хандахадмни, буряад эхэнэрэй
зан харуулжа, үгы байһан
директортэй хөөрөлдэхэ байгаат
гэжэ бага зэргэ хашаад, иигэжэ
хөөрөбэ:

—Бидэ хаял эмхидхэгдэжэ
байһан предприяти гэшээ
бээбди. Экономикын байдал
тухай уридшалан хэлэхэнь
бэрхэтэй. Гэбэшье ямараар

хангажа шаданабиди, тиимээр
лэ гарзатахашье, олзотохашье
болонобди гэжэ
хүдэлмэрилэгшэднай мэдэнэ.

Наймаагаа хайнаар гүйлгэхын
тула худалдаһан эдээ зондо ноур
талаһаань хайрхадаг,
танилсуулдаг заншал байдаг.
Бидэшье баһа ажаллаа урагшатай
болгохын тула харгы дээрэ
утамжа-соносхол хэжэ
хаданхайбди. Тэрэ
соносхолоорнай жолоошод эндэ
машинадаа түлишэ абаха, сай,
бууза эдихэ, амарха байһанаа
мэдэжэ наашаа гадирдог боложо
байнхай. Бидэ "Витлас" фирмын
хүдэлмэрилэгшэд гэшээ бээбди.

Хажуудамнай таряашанай
ажахынуудай Кировэй
нэрэмжэтэ нэгэдэлэй вагон-
бүүдхэ табяатай. Тэндэ Галина
Чимитовна Брянская бууза
хэдэг. Нэгэдэлын мяха,
гурилаар хангадаг ааб даа.
Орожо сайлагшад муу гэжэ
хэлэдэггүй. Тиимэһээ хэн
хэндэмнай ашагтай гэжэ
хэлэмээр. Юуб гэхэдэ, хямда
сэнтэй бензин абаад, амтатай
бууза, хүтэй ногоон сай уужа
нэргээд замаа үргэлжэлүүлхэ хэн
дурагүй байхаб гэжэ дуу гараха
дурагүйшэг байһан бухгалтер
Мэдэгма Дашидондоковнагай
хэлэхэдэ, зүб шэглэл шэлэһэнээ
мэдэжэ, байдалаа хайжаруулха
арга онол эдэнэрэй үшөө бэдэрхэ
байһанда этигэхээр хэн.

"Шоно зууһандаа, хүн
зориһондоо" гэжэ дэмы
хэлсэдэггүй. Замай зониинь
баясуулжа, зааханааршье һань,
олзотожо байхада хэндэ муу
байхаб? Мүнгэн оршын орожо
байһан сагта нарын салингүй
нууха сагын дүүрэнтээ гэжэ
тухайлхаар ааб даа.

Т. НИМБУЕВ.
ЗУРАГУУДАДЭЭРЭ: бухгалтер
Мэдэгма Гомбоева; оператор
Ульяна Балданова.

Авторай фото.

БАЙДАЛНАЙ УГАА ХҮНДЭ

Манай Гүндын тоһоной завод
дэлгүүрэй экономикын
харилсаагаар хүдэлдэг
болоһонһоо хойшо аймагай
бусад предприятинуудтал адил
хүндэ байдалда оронхой.
Илангаяа экономическа болон
финансын байдалнай угаа орёо
болошонхой. Энэ хүндэ сагта
ажамидаржа гарахын, бүтэн
бүрин үлэхын тула нилээд ехэ
хүсэл оролдолго, ухаан бодол
хэрэгтэй болохо жэшээтэй. Тээд
мүнөө үеын сагнай иймэ байна
бшуу.

Мүнөө манай заводто
Иисэнгын, Тулдуунай
совхозуудһаа, "Улаан-Туяа",
Шэрэнгийн, Хоргын
колхозуудһаа, "Ярууна" гэхэн
кооперативһаа хүн ороно. Зунай
бэлшээрин ханын эхилһэнһээ
хойшо, "Улаан-Туяа",
Шэрэнгийн колхозууд,
"Ярууна" гэхэн кооператив хү
наалияа эрид дээшлүүлжэ,
манда яһала ехэ хү асаржа
туһаана. Ороһон хүнһөө хоёр
үдэрэй хугасаа соо бүхыдөө 150
килограмм хатуу сыр, 120
килограмм малай тоһо
үйлдбэрлжэ гарганабди.

Заводой найман
хүдэлмэришэн салын хүлһээс саг
соогоо абадаггүй. Тээд бидэ
салин түлбэрийн орондо
заримдаа эд бараа, эдээ хоолой
зүйлнүүдые хубаарилжа,
тараажа үгэдэгбди. Мүнгэтай
болоходоо, арансыень
түлэгшэбди.

А. ГРИТ,

Яруунын аймагай Гүндын
тоһоной заводой директор.

Июлийн 3 - Россин Федерацийн Президентын хунгалтын үдэр

АЖАБАЙДАЛНАЙ ҺАЙЖАРХА ГҮ?

Июлийн 16-да үнгэргэгдэн Россин Президентые хунгалтын нэгдэх шатада Хэжэнгэ нутагай зон нилээн эдэбхитэйгээр хабаадаа. Июлийн 3-да болохоёо байһан хоёрдохи турай дүнгүүд гүрэн түрэдэмнай ехэ удха шанартай. Тиймэһээ Президентээ зүб хунгаха шухала. Өөһэдүнгөө бодолнуудаар уншагшадтаймнай хубаалдахыень гуйжа, хэжэнгээрхиндэ хандаа нэм. Тэдэнэй ханамжанууд доро үттэбэ.

БААТАР Б: Би Ельцинэй үлөөб. Шэнэ Президентын роод, хамаг юмэ хандаргажа хилхэхэ айнаб. Мүнөө айһаниемнай хубилгахала аналбал, Президентэ ямар эрхэшээл байха юм: хоёр - урбан зарлиг гаргахдаа дүүрээ. Зорокрадууд маанадта хэрэггүй. Коммунистууд абахала абажа адаагүй юм гү? Дахин тэдэнэй асагта ерээ хаа, юун болохо юм, бү мэдэе...

ДАРИМА Б: Би Баатарые

дэмжэнэб. Ельцинэ бэшэ хаа, хэндэ дуугаа үгэхэбши? Зюгановта гү? Орхие саашан! Тэрэнэйтнай ороо хаа, юрын лэ хүнүүд зобоно аабдаа. Тэдэниие мүнөө "тоһон" соо умбана гэхэгүйб, гэбэшье, Зюгановай ерээ хаа, сагнай, ажабайдалнай үшөө муудаха.

МАРИНА Б: Бидэ нүхэртээ Ельцинэ дуугаа үгэхэмнай. Хэхээ хэхэ, бэрхэ хүн гэшшэ. Засаг хэлгэһэнэй хэрэггүй.

ЧИМИТ-ДОРЖО БУДАЕВИЧ

ЖАНАЕВ: Би Зюгановай түлөө дуугаа үгэхэб. Гэртэхинээ тэрэнэй түлөө дуугаа үгэхыень идханаб. Юундэ гэжэ гү? Мүнөөнэй байдал 20-30-аад жэлэй саада тээхи байдалтай жэшээд үзэгты. Хамаг колхоз, совхозууднай хандаргаданхай, таряаншые хүсэд таригданагүй, хүнүүд ажалгүй, салин түлэгдэнгүй. Энэхэн байдал һайжаруулхын тула шанга журам хэрэгтэй. Сталиной онол аргуудые заабол хэрэглэхэ гэнэгүйб. Коммунист партинай

шэнэдхэгдээд, гүрэн түрээ зүб мурөөр хүтэлхэ байһандань этигэгшэб. Хитадай жэшээ харана бээт: дэлгүүрэй харилсаата экономигодо оробошье, Коммунист партинь гүрэнөө хүтэлбэрилхэн зандаа. Манайшые гүрэндэ тиигээд байхаар.

ДАШИМА З: Июлийн 16-да хунгалтада ошоогүйб, июлийн 3-дашье ошохогүйб. Миний дуугаа үгэхөөр кандидат Президентын тушаалда дэбжүүлэгдээгүй.

Эдэхэн ханамжануудые шүүмжэлжэ хүлэрхэнэй хэрэггүй гэжэ хананаб. Хүндэтэ уншагшаднай, тобшолол хэхэ хаа, өөһэдөө хэнэ бээ. Гэбэшье, хүн бүхэн өөрын ханамжатай байха дүүрэн эрхэтэй гээд хануулха дуран хүрэнэ.

Баяр БАЛДАНОВ
бэшэжэ абаба.

ХҮСЭЛНИ НЭГЭ

хуралсалай, медицинын халбаринууд тухай юу хэлэлтэйб, баран хаража, мэдэжэ байна хаямта. Хүүгэдэй саадууд, хургуулинууд, соёлой гуламтанууд хаагдана, арад зон үгырөө, гуйраншад олошороо.

Чечняда боложо байһан дайн дажарта хайрата хүбүүднай хосорно. Юунэй түлөө? Афганистанда болоһон дайнда (9 жэл соо) 15800 хүнүүд алуулаа гэлсэгшэ, харин мүнөө ганса жэл соо гүрэн доторнай хэдэн зуун мянгаар зон хосорно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр хүндэ хүшэр байгааһые хаань, бидэнэр

гүрэнөө һэргээн бодхоогообди. Японие абаад үзэе. Зарим жэлдэ Правительстваяа 3 дахин хэлгэдэг байгааһые хаа, мүнөө ямар гүрэн болонхойб. Бүтээсэгүй, үрэ дүнгүй хүдэлдэг Правительстве, гүрэнэй хүтэлбэрилгшые дэлхэйн түрүү гүрэнүүд дары түргэн хэлгэдэг, шэнэ хүнүүдые хунгадаг, томилдог заншалтай ха юм. Харин манда тиймэ юумэн байхагүй.

Тэрэ муу, энэ һайн гэжэ дабтаха дурам үгы. Байһан лэ юмые, сэхэ руунь хэлэнэб. Росси гүрэнэйнгөө, түрэл Буряадайнгаа халбаржа,

хүтжэжэ байһыень лэ хараха хүсэлэнтэйб. Энэниие бэелүүлхын түлөө манда юумэн хуу би ха юм. Байгааһин ямар ехэ баялигтайбибди, арад зомнайшые ажалаа хэжэ шададаг ха юм. Гүрэн түрээ ухаатайгаар, сагай эрилтээр, тон ехэ харюусалгатайгаар хүтэлхэ хүн лэ хэрэгтэй. Тэрэниие дэбжүүлхэн парти, хүдэлөөн, эблэ хүсэтэй, зондоо хүндэтэй байха ёһотой. Тиймэһээ арадай-патриотическа хүсэнүүдэй ба коммунистуудай хүтэлбэрилгшын хунгалтада илажа гарабал, - урда байһан хүнүүдэйнгээ алдууе бү дабтагты, арад зонойнгоол түлөө оролдогты гэжэ үнэн зүрхэнһөө хүсэхэ байнаб.

Ц. ЖАМСАРАНОВ,
ажалай ветеран.

ХҮНГЭЛЭЛТЭТЭЙ БОЛОБО

Инвалидуудые, үбшэ хабшан, үлгэ-һалга уладые, олон хүүгэдтэй айл бүлэнэрые социальна талаһаань хангаха зорилготойгоор Баунтын аймагта һүүлэй үедэ яһала тодорхой ажал ябуулагдажа байнхай. Тусхайлан хэлэбэл, Багдарин һууринда социальна талаар хүнгэлэлтэтэй столово хаяхан нээгдэбэ. Хямдахан сэнгээр эдээлхэ арга иимэ хүнүүдтэ олгогдоо.

Аймагай захиргаанай гулваагай захиралтаар инвалидууд гэр байрынгаа, электрын элшэ хүсэ хэрэглэһэнэйнгээ түлөө 50 процент хүнгэлэлтэтэй түлбэри түлэхэ юм. Тэрээнһээ гадуур түлээ залһанайн сэн баһал хямда болгогдоо. 1-дэхи, 2-дохи бүлэгтэй инвалидуудта түлээ залһандань нэмэлтэ хүнгэлэлтэ үгтэнхэй. Жэшээлхэдэ, 20 кубометр түлээндэ оройдоол 150 мянган түхэриг түлэхэ байна.

Манай корр.

Гал түймэрһөө һэргылэе!

ЭЗЭН БУСААР ХАНДАҺАНЫА...

СЕВЕРБАЙКАЛЬСК. ("Северный Байкал" газетын корр. Ю. Дмитриев телефоноор мэдээсэб.)

-Байгша оной эхинһээ хойшо ганса Северобайкальск хотодо аяар 24 түймэрэй аюул боложо, 4 хүн наһа бараа.

Эгээл ехэ түймэр болоходоо, 708-дахы СМП-гэй хамтын байра дүрэжэ, долоон бүлэ гэр байрагүй үлэхэһөө гадна, эндэ хоёр хүн наһа бараһан байна. "БАМтоннельстрой" гэхэн оньһожоруулагдамал управлениин гараж улаан галда абтахадаа, тэндэ байһан ашаглагдадаг аяар 21 автотранспорт дүрэжэ, үнэнһэн тоброг болоо. Модоор баригдаһан вагончигуудай, малай байрануудай, гаражнуудай түймэртэ оролго бүришые олон.

Аймагай түб хотодо болоһон түймэрэй гол шалтагаан хүн бүхэндэ элил даа. Гэр байрануудые дулаасуудаг түхээрэлгэнүүд, хуушаржа мууданан, зайн гал дамжуулгын үмхирхэн утаһанууд болон харууһагүйгөөр орхигдоһон дулаа үгэдэг түхээрэлгэнүүдһээ түймэр болоно гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Д. БАЗАРОВ.

Хандагатайн модо

болбосоруулгын комплексдо

хүдэлнэ. Энэньшые гайхалтай бэшэ. Ушарын юуб гэхэдэ, модо нэгэ-нэгээрнь дамжуулгын, модо тайралгын лининүүд хуушараашье хаа, ажалаа һайнаар ябуулна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:
модо дамжуулгын АО-13 түхэлэй линин операторнууд Любовь Карповна Шурьгина, Валентина Семёновна Федурина:

Ц.ЦЫРЕНЖАПОВАЙ
фото.

ДЭЛГҮҮРЭЙ харилсаанай үедэ хуушанайнгаа түхэлөөр тогтууритай һайнаар хүдэлдэг предприятинууд манай республикада хомор байха. Олохон предприятинууд шэнэ гуримаар хүдэлнэ. Загарайн аймагай "Хандагатайлес" гэжэ промышленно-финансын компаниие энэ талаар дурдалтай. Гэбэшье модо болбосоруулгын комплексын олохон лининүүд хуушанайнгаа ёһоор

ШАГНАЛНУУД

Гүрэн түрын урда габьяатай байһанайн ба үни удаан саг соо оролдосо үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилхэнэйн түлөө Россин Федерацийн Президентын Зарлигаар "Буряадай хладокомбинат" гэжэ акционернэ бүлгэмэй генеральна директор Голубых Александр Дмитриевич "Эсэгэ ороной үмэнэ габьяагай түлөө" орденей II шатын медалаар шагнагдаба.

Гүрэн түрын урда габьяатай байһанайн ба үни удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхэнэйн түлөө Россин Федерацийн Президентын Зарлигаар хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдобо гэбэл:

"Россин Федерацийн эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша"

Тулохонов Арнольд Кириллович - географин эрдэмэй доктор, Россин эрдэмэй академийн Сибириин таһагай байгааһие ашаг үрэтэйгөөр ашагалгын Байгалай институтай директор.

Чимитдоржиев Ширап Бодиевич - түүхын эрдэмэй доктор, Россин эрдэмэй академийн Сибириин таһагай Буряадай нийтин институтай зүүн зүгые шэнжэлэлгын таһагые даагша.

"Россин Федерацийн заһаһанай ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ"

Суворов Александр Алексеевич - Кабанскын районой заһаһа олзоборилгын "Байкал" колхозой түрүүлэгшэ.

Хүн зоние социальна талаһаа хамгаалха талаар габьяатай байһанайн ба үни удаан саг соо оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэнэйн түлөө Россин Федерацийн Президент 1996 оной июнийн 7-ной Зарлигаар Северобайкальск хотын өөһэдүн захиргаанай хүн зоние социальна талаһаа хамгаалха таһагые даагша Литвинцева Надежда Баяновна "Россин Федерацийн хангалгын албанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ" гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо.

Хүн зоние библиотекин талаар хангаха хэрэгтэ габьяатай байһанайн түлөө Буряад Республикын Президент 1996 оной июнийн 3-най Зарлигаар республикын библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ "Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ" гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо гэбэл:

Григорьева Галина Иннокентьевна - Ээдын аймагай Петропавловкын түбэй библиотекин таһагые даагша.

Еханурова Галина Николаевна - Ивалгын аймагай томодохгоһон библиотекэнүүдэй системын директор.

Матхеева Таисия Васильевна - Улаан-Үдэ хотын томодохгоһон библиотекэнүүдэй системын директор.

Рябушева Елена Юрьевна - хүүгэдэй республиканска библиотекин директор.

Шуур-шуур дуутай,
Шубуун шэнги далитай,
Дуутай, шуутай
СССР-эй самолёт,—

гэһэн дууе мэдээ орохоһоо хойшо шагнаһан, дуулаһан байжа, энээнине эхин хургуулидаа ороходоо сээжэлдэхэн хүнгэн байгаа хааб даа. Уданшьегүй:

**Боорин хаяаһаа бурьялһан
Булагай уһан хайхан даа,
Бултанда жаргал асарһан
Большевик партиянай**

хайхан даа,—

гээд дуулалдааг болоо бэлэйбди. Тэрэ саһаа хойшо аяар таби гаран жэл үнгэршэбэ. Энэ үнгэрһэн хутасаа соо олон юмэн харагдаа, үзэгдөө, туршагдаа гэшэ. Үбдэг дээрэ гаража борбойһонһоо хойшо колхоздо бухал шэрэхэ, морин тармуураар үбһэ тармаха, морин косилкаар үбһэ сабшаха, трактористын хажууда прицепцигээр хүдэлхэ, "Коммунар" комбайнын хажуу талада түхэрээн бишыхан талмай дээрэ гарнуудайнгаа холотор орооһо мэшээглэхэ гэшые үзөөд, арайхан гэжэ Суулгын дунда хургуули дүүргэһэнэйгээ удаа сэргэй албанда татагдажа, младша командирнуудай жэлэй хургуули дүүргэжэ, Т-34 танкын командир, взводой командирай туһалагша зэргэтэй болоо нэм.

ЭДЭ БҮГЭДЭ бүхы наһанаймни ехэ хургуулийн эхин шата байжа, Гомбо аба, Гэсэгмаа эжын, Дулгар эгэшингээ, Багадалай ахынгаа хэлэһэн, зааһан хайхан хургаал захиануудынь сахин ябахые оролдоһоной ашаар хүнүүдэй дунда хүнэй зэргэ ябаа боложо, жара наһанайнгаа дабаан дээрэ гарабаб.

Иигэжэ энэ хоёрөөгөө эхилхэдэ, би өөрыгөө, өөрынгөө ажал, байдал найрхажаа ханаагүйб, имгалтал өөрынгөө нодоор, бэе дээрэ үзэһэн, туршаһан юумэнүүдээр баримталан, мүнөөдэрэй байдал тухай доторойнгоо бодол тухай хэлэхэ ханаатайб. Тиихэдэ хургуулийн жэлнүүд болоон армиин албаний хүлэй жэлнүүдтэ бээе абаад хүдэлһэн, тэрэ үедэ уулзаһан хүнүүд болон тэрэ үеын сагай байдал тухай хэлэн, дурдангүй гарахын аргагүй байна. Уншагша энээнине зүбөөр ойлгохо байха гэжэ найданаб.

"Октябриин хубисхалай хойшолонгууд" гэжэ энэ хоёрөөгөө нэрлэхэдэ, ехэ алдуу гаргаагүй байхаб. Харин иигэжэ бэшэхын тула олохон пүүд дабһа эдижэ, олохон сагта хоолон үгэнүүдээр хүнүүды мэхэлхэ "арга" байгдаа. Юундэб гэхэдэ, 1957 оной август нарын 1-һээ эхилжэ, ВЛКСМ-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой инструктор тушаалтай болоод, удаань хоёрдугаар секретарь, аймагай

эгээл томо "Эрдэм" совхозой комсомолой эхин эмхиин секретаряар хунгадаа хүм.

Комсомолой ажаада дүрбэн жэлдэ таһалгаряагүй хүдэлөөд, 1961 ондо Буряадай багшанарай дээдэ хургуулидаа орохо ханаатай түрүүшынгээ хоёр шалгалта урагшатай гараад, СССР-эй түүхээр һүүлшынгээ шалгалтада ерэхэдэмни, "1812 оной Эсэгэ ороной дайн", "Октябриин хубисхал ба тэрэнэй удаха шанар" гэһэн асуудалнуудтай билет дайралдаа нэн. Илангаяа хоёрдохи асуудалдань дэлгэрэнгы харюу үгэхэ ханаатай хөөрөжэ эхилэн гэхээмни, огто абяагүй урдэмни шагнажа һууһан тэрэ Буряадай эрдэм шэнжэлгын институтай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Богданов "эрхим" гэһэн

Хүн ба үе саг

телевиденеэр хэдыхэн минута соо үгэ хэлэһэн болоод лэ, Коммунист партиянай өөрөө өөрыгөө "хүдөөлөө" нэн.

Түүхын багша мэргэжэлтэй Зюганов Россин Президент болохо зорилготой, СССР гүрэнии урдынхидал бэшэ, ондоогоор дахинаа холбон бэелүүлхэ ханааншь тэрэндэ би хэ. Тээд Генсегүүдые абаад үзэхэдэ, һүүлшын манай ударидагша, СССР-эй түрүүшын президентээр томилогдоһон Горбачев Россин зөөри арьбажуулжа шадаагүй нэн, 1985 ондо СССР-эй бүхы засаг абаад байхадаа, 2000 ондо гэр бүлэ бүхэнии амяараа байраар хангахабди, 25 жэлэй туршада промышленна үйлдбэрилгы

гурбан ехэ зэмэтэй, гэмтэй. Нэгэдэхи гэмьн гэхэдэ, хүн зоние алибаа шажанда (бурханда) шүтэжэ, сэдхэлээ сээрлэхэ, арилгаха аргынь хорилго болоно. Хоёрдохи гэмьн гэхэдэ, коммунист бүхэн гадаадын ба дотоодын дайсадтай эрид тэмсэхэ, тэдэнии хюдаха ёһотой, манай хэрэг дэмжээгүйшэ манай дайсад гэшэ, аха дүү, түрэл гарал гэнгүй, алибаа алдуу гаргаһан, гаргахаар түхээржэ байһан зоние дары элирүүлжэ, шангаар шүүмжэлхэ, хатуу хуулида хабаадуулаха уялгатай гээд, таанад тагнуулшад байха ёһотойт, саг үргэлжэ мэдээсэжэ байха ёһотойт гээд, хобуушад болохынь бааладаг байгаа. Гурбадахи гэмьн гэхэдэ, бүхы халаанай гү, али ажалша коллективэй бүтээһэн

газетэдэ томохон статья толилуулаа. Тэрээн соонь Совет гүрэн байгуулха, бэхижүүлхэ үедэ ехэнхидэ ямаршы гэм хээгүй 60 миллион хүн зоний ами наһан хүсөөр хороогдоо эмжэ тэмдэглээ. Энэ тоодо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда ами наһаяа үгэһэн 27 миллион хүнүүдэй тоо ороногүй. Иигээд байхада хэдыхэн жэлэй урда тээ США-да гаргадаһан шэнжэлгэ соо Совет гүрэн байгуулгы Россид 114 миллион хүнүүдэй ами наһанай сэнгээр сэгнэхэ хэрэгтэй гэжэ хэлэгдэ нэн. Энэ зүбтэй.

ЭДЭ БҮГЭДЭ "дэлхэйн пролетариадай вождэ" Ленинһээ эхитэй. Гансал һүүлэй жэлнүүдтэ Ленинэй хоёрдохи нюур гү, али тэрэнэй бодото шарай, хараа бодол, гэмтэ ябадалнууд тухай гэршэлһэн документнүүд толилогдожо эхилээ ха юм. Гансахан 1919 ондо тэрэнэй сэхэ захиралтаар арад зоний дунда шажан номнодог 320 мянган түлөөлэгшэд хюдагдаһан байгаа. Иимшүү документнүүдые Александр Яковлевай статья соо гү, али Дмитрий Волкогоновой ном соо олоходо болохо. Энэ эрдэмтэ уран зохёолшын түрэнэн эсэгэ 1937 оной хамалгада ороһон байгаа юм.

Тээд мүнөөдэр зюгановууд, анпиловууд, баркашовууд болоон бусад сээс мэргэн Ленинэй үнэн сэхэ хурагшад тэрэнэй хургаалы, шуната хэрэгүүды саашан үргэлжэлүүлхэ, СССР гүрэнии, тоталитарна гүрэнии дахинаа бодхоохо зорилго урдаа табяад, дээдын засаг тээшэ тэгүүлжэ байнхай. Шэнээр гүрэн байгуулхабди, хүн зоние хашаагүйбди, хүн зоний түлөө, тэдэнэй жаргалтай байдалай түлөө оролдохобди гэжэ байгад тангариглана. Октябриин хубисхалай хойшолонгууды хараһан, үзэһэн хүнүүд эдэндэ этигэнэ гэшэ гү—бү мэдэе.

Наймаан найман хүлтэй гэжэ хэдышы хэлсэдэг хаань, наймаа хэжэ, ами бээ тэжээхэ эрхэ олгогдоод байһан үеы дэмжэн, ханаһанаа сэхэ руун хэлэжэ, бэшэхэ эрхэтэй болоһоно ойлгожо, ябуулагдажа байһан реформонууды дэмжээ наамнай, нэгэ бага дээрэ бэшэ гү гэжэ хангадана. Жэшэнь, хэрбээ энэ минии бэшэһэн статья арбаад жэлэй саана КГБ-гэй гарта ороо хаа, би, юрэдөө, Колымада шархья хатааха байгаа. Зүб хэлэнэ бэшэ гү? Али алдуу хэжэ байна гүб?

Ушар иимэһээ июлийн 3-най үдэр хунгалтын участогта ерээд байхадаа, үшөө дахин досоогоо бодожо үзөөд, зүб шийдхэбэри абаха ёһотойбди. Юундэб гэхэдэ, гэдэргээ дахинаа СССР-т бусаха зам манда үгы. Бусаха гэжэ нэдэһэнэй, зобоһоной хэрэгшьегүй.

Лубсан-Дондок ГОМБОЕВ,
журналист.

Хэжэнгын район.

ОКТАБРИИН ХУБИСХАЛАЙ ХОЙШОЛОНГУУД

сэгнэлтэ табяад, баруун гараараа заажа: "Тээ тэрэ хүндэ гар табюулагты" гэбэ. "Зай, залуу нүхэр, шимни түүхын багша болохо дуратай гүш, хайн лэ гэшэ",—гэжэ хэлэхэ зуураа үбгэжөөл багша урин дулаанаар нам тээшэ энебхилэн һуужа, гараа табиа нэн. Удангүй түүхын эрдэмэй кандидат Никифор Петрович Егуновой лекцинүүды хонирхон шагнаха аргатай болодоо...

МҮНӨӨ ОКТАБРИИН ХУБИСХАЛАЙ үрэ дунгууды бээынгээ арһан дээрэ мэдэржэ байхадаа, одоол тиихэдэ, һүүлээрнь олон арбаад жэлдэ, одоол олон юумэ үшөө ойлгоо, шүүмжэлээгүй ябаһандаа бээ зэмэлнэб гэхэ юм гү, али большевигүүдэй худал хоолон найдалгануудта үнэншэжэ ябаһан олон миллион зоний нэгэ нүгэлтэнь болоно гэшэ хаб. Хорин табан жэлдэ Коммунист партия гэншүүн байхаһаа гадуур, түрэл болоһон "Хэжэнгын гол" газетынгээ редакцийн партияна эмхиин секретаряар хүдэлдөө.

1991 ондо партия райкомой үүдэнүүды хаагаад, хэниешье эндэ оруулхагүйбди гэжэ хэлэжэ ябаһан милицийн майортой халта дайралдаад, редакцидаа ерэжэ, партияна түлбэринүүдээ Сберкассада тушааха гэхэмни тэндэмнишы абаагүй бэлэй. Тиин коммунистууды 11 хүн байгаабди (редакци типографы хоёрой хүдэлмэрилэгшэдэй хахадын шахуу), мүнгиень һөөргөн бусааха баатай болоо нэм.

Партия дансануудаар һүүлээрнь, мүнөөшье хүрэтэр, хэншы хонирхоогүй. Шүгэдэг, үнэншэдэг Генсек Горбачевнайшы Түбэй

хоёр дахин үргэдхэхэбди гэжэ байжа хэлэдэгынь хүнүүд үшөөл мартаагүй ёһотой. Алим тээд тэдэмнай? 2000 жэл гаратар оройдоол 4 жэл үлөөл, хоолон үгэнүүд, худал уряануудын хумхиин тоһон болоод лэ дүүрээ.

Зургаан жэлдэ Кремль соо һуугаад, али олон хариин гүрэнүүдээр хатан Раиса Максимовнатайгаа айлшалаад, тэбэрилдээд, Россид хэды шэнээн алта үлөөгөө нэм, ханана гүт? 1985 ондо Горбачёвой Генсек болоходо, манай орон 340 тонно алтатай байһан аад, тэрэнэй 1991 ондо Кремлиин хэрэлсйнэ буужа, газар гэшхэхэдэнь, алтанаймнай нөөсэ оройдоол 40 тонно болошоод байгаа.

"Түүхэтэ табан жэл" соогоо алта малтаагүй байгаа аалди? Эб найрамдалай түлөө Нобелин шандай лауреат болоһон Горбачев энэндэ огто харюу үгөөгүй, харин мүнөө болоходо Россин Президент болохо хүсэлтэй, гоё гоёор дахинаа хөөрөжэ ябаа. Арад зоний, тэрэ үедэ тэрэндэ этигэжэ ябаһан коммунистуудай этигэл найдабари харюулжа шадангүй, сагай байдалай эрид нэлгэжэ байһан үедэ бээе, хара бээе абаад ошоһон энэ нүхэрнай үнөөхи хари гүрэнүүдтэ айлшалжа, номууды бэшэжэ, лекци элдхэлнүүды уншажа ябаа нэмнай. хамганиншы баһал ном бэшээ юм гэлсэдэг. Иимэ хүндэ үшөө дахин найдахаар байгаа аал? Үгыл гэжэ хананаб.

КОММУНИСТ ПАРТИМНАЙ, нүгшэһэн партиянай зуу гаран элдэб яһатанһаа бүридэһэн анханай Совет оронойнгоо арадай урда

туйлалтанууды нэгэ хүндэ "бэлэглээд", энэмнай стахановец гэшэ, энэ хүнэй хэһэн ажалай зэргэ ажал хүн бүхэн бүтээхэ ёһотой гэжэ номноод, уялгалаад, хүнүүдэй хара хүлһэ адхуулха зуураа, хэһэн хэмжээнэйн зэргээр мүнгэ түлэдэггүй байгаа. Энэмнай ёһотой дарлалта ха юм.

Буу жадын хүсөөр бодоһон, байгуулагдаһан гүрэнэй наһан иимэ богони байһанин гайхалгүй. Нэгэдэхи дэлхэйн империалист даие дотоодын граждан дайн болгохо гэхэн Ленинэй уряалаар аха дүүнэрээ хюдаһан дайнда 7 миллион хүн алуулагдаа гэжэ хаянай мэдэхэ болообди. Тэрэнэй удаа коллективизаци гэхэ гү, али үмсын зөөри, зэмсэг хамтаруулха үедэ гансашье өөһэдыгөө бэшэ, харин Росси гүрэнөө хилээмээр хангаһаа гадуур, баруун Европын гүрэнүүдтэ алтан шэниисээ худалдаха арга олгоһон бодото таряашады "Нюдарган баяшуул", "дунда баяшуул" гэжэ хардаад, бултынь сүлэһэн, олонхиинь хюдаһан нэмнай. Гаңсал ажал хэхэ дурагүй, архи, тамхи, хаарта дахаад ябаһан нютаг нютагай шоодоборитон "шэнэ эздэ" болохо, Н. С. Хрущёвой хэлэһээр, "коммуна гэшэмнай буруу юумэн байгаа, бидэшни тахяануудаа бултынь эдэ нэмди".

1936 оной Сталинска Конституцийн наран доро нэгэ жэл жаргажа үрдээгүй байтар хамалга эхилжэ, ямар ехэ хүрөөтэй саг ерээ нэм. Энээнэй хойшолонгууд мүнөөшье хүрэтэр мартагдаагүй, мартагдахагүй. Академик А. Н. Яковлев хаяхан "Известия"

МИНИЙ НУНГАЛТА

хизаараар ойн түймэр, энэнии сараха мүнгэн зөөри үгы.

Хоёрдохёор, удахагүй нютаг бүхэндэ хонидой нооһо хайшалга энэл үедэ эхилдэг нэмнай даа. Минии түрэнэн Баруун-Бургалтайда табан отара хонид хайшалагдадаг нэн. һүүлэй хэдыхэн жэлэй туршада амилха, уухилха хонид үгы болоо.

Гурбадахяар, үнгэрһэн

түүхээ муушалдаг, доромжолдог гүрэн түрэ, саарһан мүнгэнэйнгөө үнэ сэнгы зомгоолһоо доро болгоод, үнэ сэнгүүды, үгэ хэлэ, аралжаа наймаа, хуули журам хула табиһан гүрэн хээээдэшы бирахагүй.

Дүрбэдхээр, нэгэ айлай олон үхибүүд түрэхидэйнгоо наһа барахада, аба эжынгээ бүхы наһаараа оролдожо нөөсэлһэн

зөөри буяалдаа хаа, эдэ үхибүүд хэнииншы саашадаа өөдэлхгүй ха юм. Эгээл энээн шэнгээр гүрэнөө толгойлхо ханалтайшуул ямар олон гэшэб даа.

Эдээхэн дүрбэн бодомжотой нунгалтын хайрсагта дүтэлхэ ханаатайб. Тээд намда, ямаршы идхадга хэрэггүйл гэшэ. Буряад араднай яагаашье үсөөн гэшэб?

Илангаяа "Үнэн" хониноо уншадаггүйшүүл, эгээл томдолгойнь, түрэл хэлээ хүндэлдэггүйшүүл яагаашье олон гэшэб. Коммунистууд засаг абаа хаа, хосорһон хэрэг бэшэ, энэ худал. Иигэжэ үсөөхэн жэлдэ хандарһы нэргээхэн хүшэр ааб даа. Байһы хандаахада, хулуухада, бэлэн гэшэ. Тиигэбэшы А. Зюгановы шэлэхэб.

Ц. НАЙДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Түрэл нютагһаа гаража, ондоо тээ хаанашье ажаллаагүй хадаа, нютагайнгаа ажабайдалы ажаглажа, хаража ябаһан тула Россин гүрэнэй ударидагы олон түмэнөөр хамтаран хунгалсаха ханаатайб. Тээд ямар наһал бодолтой хунгуулийн участогта хоёрдохиёо ошохоиб? хунгалтын хоёрдохи турта Б. Н. Ельцин Г. А. Зюганов хоёр гарабалдаа. Энэнь мэдээжэ нэн. Нэгэдэхээр, гүрэнэй баруун зүгтэ дайн сэрэг, алалсаан, зүүн

БҮГЭДЭ БУРЯАДУУДАЙ 1-дхи съезд боложо, буряад хэлний үндэсний соёлой эблэлтэй байгуулагдахаар табан жэл нэртэрбэ. Энэ үе соо соёл болбосорол, ёно заншал болон эблэлтэй үүргэ ехэ гэжэ хэлэхээр байна. Тиймэһээ бүгэдэ буряадуудай 2-дохи съездын шийдхэбэри болон хараа шиглэлнүүды бодото дээрэ бүрин гүйсэдөөр бэелүүлхэ гэшээ гол ехэ удха шанартай гэжэ ханагдана.

Энээнтэй дашарамдуулан, буряад литературы нэгэ хубинь болохо Агын уран зохиолой нэгэдэл тухай тобшохоноор тогтохо хүсэлтэйб. Тус нэгэдэлэй байгуулагдахаар 50 жэлэйн ой хойто жэл гэхэ гү,

зоригые, эдэбхи үүсхэлые үргэхэ, ургалтынь дэмжэхэ хэрэгтэ ехээр нүлөөлдэг, нүлөөлхэ ёһотойшые байгаа ха юм даа. Эндэ Бүгэдэ буряадуудай үндэсний соёлой эблэлтэй үүргэ ехэ гэжэ хэлэхээр байна. Тиймэһээ бүгэдэ буряадуудай 2-дохи съездын шийдхэбэри болон хараа шиглэлнүүды бодото дээрэ бүрин гүйсэдөөр бэелүүлхэ гэшээ гол ехэ удха шанартай гэжэ ханагдана.

Энээнтэй дашарамдуулан, буряад литературы нэгэ хубинь болохо Агын уран зохиолой нэгэдэл тухай тобшохоноор тогтохо хүсэлтэйб. Тус нэгэдэлэй байгуулагдахаар 50 жэлэйн ой хойто жэл гэхэ гү,

нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэһэн Дугар-Нимаев Цырен-Анчик Дугар-Нимаевичай нэрые омогорхон дурданабди. Саашань Ж. Балданжабойной шабинар сооһоо уран зохиолой талаар онсо ехэ ажал бүтээһэн хүнүүдые нэрлэбэл, баһал олон байха. Поэдүүд сооһоо түрүүшын буряад балладануудай ном гаргуулан, Агадаа хүдэлжэ байгаад, буряад, ород хэлнүүд дээрэ арбан ном хэблүүлхэн Цэдэб Жамбаловые, прозоор бэшгшэдэй дундаһаа 12 номой, тэрэ тоодо "Түбэргээнтэнэй ашанар", "Тоонто", "Ехэ уг" гэжэ романуудай автор Доржо Эрдэнеевые, драматургнууд сооһоо арба гаран жүжэг (Х. Намсараевичай нэрэмжэтэ буряад

тэдэ номууд тухай эндэ дурда. Нэгэдэлэй шугамаар ород, буряад хэлнүүд дээрэ хэблэгдэн гараһан нийтын согсолборинууд гэдэл: "Иалтын дуунууд" (Ага, 1950 он), "Талын галнууд" (Ага, 1957 он), "Родник в степи" (Шэтэ, 1959 он), "Агын аяланууд" (Улаан-Үдэ, 1967 он), "Алханын суурян" (Улаан-Үдэ, 1972 он), "Ага литературная" (Шэтэ, 1974 он), "Агын аяла" (Улаан-Үдэ, 1987 он).

Түрэл хэлэн дээрэ гарадаг бээ даанги "Толон" газетэ үндэһэн соёл, түрэлхи хэлэн, уран зохиол нэгдэл дэлгэрүүлхэ талаар ехэ аша үрэтэй үүргэ дүүргэнэ. Энэ газетын гаража эхилхэнхэ хойшо түрэл газетэдээ бэшэхэ дуратан

редактор, поэт Баатар Шагдаров бодомжолжо байгаа ёһотой. Юрэдөө, эдэ бүгэдые эмхидхэгдэ, урдынхи мэтэ бээ абаад байнгүй, эдэбхитэйгээр хамгалсаха хургуулитай, бэлдхэлтэй залуу нүхэд олон ха юм даа гэжэ ханахада, сэдхэлдэ хүнгэн болоно. Тиймэһээ эхилэн бэшгшэд, "Толоной" авторнуудай (хаанахишые байг-адли) болон нэгэдэлэй гэшүүдэй семинар-зүблөө үнгэргэхэ, уншагдагтай уулзалгануудые эмхидхэхэ болон бусад хэмжээ ябууланууд хараалагдаха аабза. Энэ талаар, тодорхойлол, нэгэдэлэй 50 жэлэй ойдо бэлдэхэ хэрэгтэ Буряадай ба Шэтын номой хэблэлнүүд, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл анхаралаа хандуулан, туһа дэмжэлтэ үзүүлэлсэхэ байха гэжэ найдагдана.

Бүгэдэ буряадуудай 2-дохи съездын дүнгүүдээр хаража үзэхэдэ, үндэһэн соёлоо улам саашань нэгдэл хөгжөөхэ гэшээ бүгэдэлмнай нангин хэрэг мүн гэжэ ойлгохоор. Эндэ тон түрүүн түрэлхи хэлэндээ түшгэлэн, арадайнгаа ёһо заншалье нарын нягтаар сахиха, соёлой хүдэлмэрийн хэмжээе бүри дээшнэ үргэхэ, уран зохиолодо, номой хэблэлдэ засаг түрын зүгһөө анхарал дээшлүүлхэ гэхэ мэтын хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй. Эндэ ВАРК-ыншые эдэбхи үүсхэл, эрмэлзэл оролдоло ехэ хэрэгтэй, харагдахашые байха гэжэ найдахаар.

Үндэһэн соёлоо, тэрэ тоодо хэлэ бэшгээ, хүжөөлгэ бүгэдэлмнай хэрэг гэжэ онсолон дабтая. Табан жэлэйнгээ ойн баярай шэрээдэ табат табюулаад, табхайлдажа хуухаа хүлээжэ байнгүй, энэ ехэ хуралай шийдхэбэри аша үрэтэйгөөр бэелүүлгэдэ хэн хэмнайшые, хүгшэн залуутай эдэбхитэйгээр хабаадаха уялгатай байнабди.

Арсалан ЖАМБАЛОН, уран зохиолшо, Россин Федерацийн соёлой габьяата хүдэлмэрлэгшэ.

ТАБАГ ТАБЮУЛАД, ТАБХАЙЛДАЖА ХУУХА БЭШЭ...

(Бүгэдэ буряадуудай 2 — дохи съездын
хүүлээр түрэлхэн бодолнууд)

али 1997 ондо гүйсэхэ юм. Буряадай ахамад уран зохиолшодой нэгэн Ж. Б. Балданжабойн тэрэниие түрүүн эмхидхэхэ, хорин жэл соо хүтэлбэриһэн түүхэтэй. Хүүлээрнь хорин табан жэлэй турша соо энэ үүргые дүүргэһэн тула эдэ хүнүүдые бэшэхээр шийдхэһэн ойлгосотой ааб даа.

Манай нэгэдэлхээ Россин Федерацийн уран зохиолшодой холбооной арбаад гэшүүд ургажа гараһан гэшээ. Тэдэнэр мүнөө элитэ поэдүүд, прозаигууд ба драматургнууд болонхой, олонхинь Улаан-Үдэдэ ажалууд, хүдэлдэг. Тэдэнэй дунда өөһэдэйнгөө эсшэгүй оролдолгын ашаар үнэхөөр ехэ ажал бүтээжэ, арад зонингоо хайшаада хүртэһэн нүхэд үсөөн бэшэ. Жэшээлбэл, эрдэмэй доктор болоһон, уран зохиол шийжэлэгшэ, олон янзын үндэр

драмын академическэ театрай тайзандээрэ табигдаһан, гурбан туужын, "Эсэгийн ордон" гэжэ расказуудай номой автор Дугар Дылгыровые нэрлэмээр. Мүн манай нэгэдэлхээ гараһан арбаад номой авторнууд—поэт Владимир Намсараев, прозаик Гарма-Доди Дамбаев, драматург Бато-Мунко Пурбуев ба бусадые нэрлэнгүй аргагүй. Дээрэ дурдагдһан нүхэд үндэһэн буряад соёлые, уран зохиолые хүжөөлгэдэ, мүн залуу үетэндэ туһалха талаар ехэхэн хубилалтануудые оруулан зон юм.

Агын тойрогой уран зохиолой нэгэдэлээр хэгдэһэн хүдэлмэрийе, эмхидхэн үнгэргэһэн хэмжээ ябуулануудые, хэблэгдэн гараһан номуудые жэл жэлээр тоолон нэрлэхэ болоо һаа, яһала олон ааб даа. Жэшээ болгон,

урилдаһан мэтэ түргэнөөр олошорһон байна. Тийхэтэй хамта эхилхэ классуудай хурагдаһаа эхилээд, наа гараһан үбгэд, хүгшэд хүртээр— ханагдаагүй хүнүүд шүлэг, зохиолнуудые бэшэжэ, "Толондо" эльгээдэг болоһон юм. Тэдэнэй дунда багша мэргэжэлтэй, уран зохиолдо дуратай, дүрэтэй хүнүүдые олон. Мүн Буряадынгаа элитэ зохиолшодто анхаралаа хандуулдаг байнабди.

Гэхэтэй хамта окрутой уран зохиолой нэгэдэлэй 50 жэлэй ойдо бэлдхэл энэ жэл соо эхилэгдэхэ. Тэрээнтэй дашарамдуулан, тон эдэбхитэй бэшгшэдэй зохиолнуудһаа бүридхэгдэһэн ээлжээтэ шэнэ согсолбори хэблэгдэхэ байха гэжэ ханагдана. Энэ талаар нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ, "Толон" газетын ахамад

Зугаалайн дунда хургуулийн 85 жэлэй ойдо

залуушуудда жэшээ болохо, дахуулан ябаха зон олон байгаа. Тэдэнэй тоодо—Батын Доржонима—буряад хур харбалгаар түрүүшын спортын мастер. 1957 ондо Москвада үнгэргэгдэһэн залуушуудай ба оюутайдай Бүхэдэлхэйн VI фестивалда хабаадаа хэн. Сэбээнэй Батамүнхэ—спортын хоёрдохи мастер болоһон хур харбагша. Данзанай Юндэн аха хурша номо дархалжа үгэдэг хэн. 1964 ондо Москваһаа тренер Ломов ерээжэ, мүнөөнэй хур харбаанда нутагаймнай зониие хургаһан байна. Түрүүшын спортын мастерта кандидатнууд болоһон зон гэдэл, Нимын Шагдарсэрэн ба Жабай Эрдэни болоно.

АМЖАЛТЫН ОРЬЁЛ ӨӨДЭ

1970 ондо Михаил Сергеевич ба Галина Очировна Архиповтан Зугаалайн дунда хургуулида үндэрлэжэ эхилээ: Галина Очировна англи хэлэнэй багша, Михаил Сергеевич—бэын тамирай багша. Зугаалайда байһан саг соогоо Г. О. Архипова СССР-эй ба Европын абсолютна чемпион болоо. Советскэ Союзай суглуулагдамал командын гэшүүн байгаа. Михаил Сергеевич спортын мастер нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Энэ үедэ Барадий Доржинимаев, Ахма Бабуев спортын мастернууд болоо. Арбай Ринчинович Готобон түрүүн, хүүлээрнь Наран Нимаевич Бальжинимаев спортын ордон соо тренернүүдээр хүдэлөө. Наран Нимаевич хадаа республикын категориин судья юм. Наран Нимаевичай шаби Баатар Эрдэнеев спортын мастер

боложо гараа. Арбай Ринчиновичэй шабинар байһан спортын мастернуудые тоолохом: Балта Цынгуев, Цырен-Ханда Баранзаева, Ринчин Жапов, Дашинамжил Санжимитупов. Балта Цынгуев Москвагай физкультурна институт дүүргээд, түрэл нутагтаа 11 жэлдэ тренерээр хүдэлжэ, ехэ амжалта туйлана. Спортын мастернууд Цыденжаб Батоев, Оюна Ульзутуева, Дарима Базарова 1980-дахи онуудта Цынгуев Балтын гараар гараһан байна.

1993 ондо Франци гүрэнһөө айхабтар ехэ һонин дуудлаа хэн. Зугаалайн дунда хургуулийн 11-дхи классай хурагша Баяр Бадёнов залуушуудай дундаһаа дэлхэйн чемпион болоһон байна. Энэ хубүүе Балта Цырендоржиевич 4-дхи класса ябахадаһы, секцид абажа, спортын орьёл хүртээр асараа. Баяр Атлантада

үнгэргэгдэхээ байһан Олимпиадада хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Энэ жэлдэ хургуулаа дүүргэжэ байһан Наташа Белякова—Россин залуу хур харбалгадай суглуулагдамал командын гэшүүн. Баяртал адли, Наташа уласхоорондын классай спортын мастер болонхой.

Аха дүү Дабаевууд Зугаалайн спортын түүхэдэ тусхай хуури эзэлнэ. Виталий Дабаев хургуулийн шаби ябахадаа, 1960 гаран ондо классическа барилдаагаар округ дотороо түрүүшын спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, нутагайхидаа, гэртэхиинэ омогорхуулаа хэн. Мэлс, Икс, Ким Дабаевууд хур харбалгаар уласхоорондын классай спортын мастернууд юм. Мэлс Юнданович — СССР-эй габьяата тренер" нэрэ зэргэтэй. Дүү басаган Даримань 1968 ондо мүн лэ хур харбалгаар

залуушуудай дундаһаа РСФСР-эй чемпионка болоо хэн. Виталий Дабаев тухай нэмжэ хэлэбэл, тэрэ СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн, хоёрдугаар Россин абарга болоо хэн.

Зугаалайн бүхэ барилдаашад баһал суутай. Анха түрүүн дүрэ буяалдалгын барилдаанай эхи татаһан хүн Ким Батоцыренович Догдомэ гэшээ. Тэрэ 57 килограмм шэгнүүртэ Буряад Республикын суглуулагдамал командын гэшүүн ябаһан байна. Пунсук Рабжиров, Ендон Бадмаев, Батор Бальжинимаев, Базаржаб Бадмаев, Цырендаши Аюшеев, Тууду Абрамов, Петр Кудинов, Валерий Дугаров гэгшэд мэдээжэ болоһон барилдаашад ха юм. Наян сагай барилдаашад, спортын мастернууд—Нимажаб Дашиев, Түмэн Жаргалов, аха дүү Баяр ба Бэлитэ Жаргаловууд, Володя Жалсараев гэгшэд нутагаа холуур суурхуула. Бэлитэ Жаргалов — Россин залуушуудай командын гэшүүн. Элитэ тренернүүд Базаржаб Бадмаевич Бадмаев, Валерий Аюрович Содбоев мүн лэ Зугаалайн дунда хургуули дүүргэһэн юм.

Зугаалайдахи спортын хүжэлтэ харахада, иимэ байна: СССР-эй габьяата нэгэ тренер, Россин габьяата нэгэ тренер, республиканска категориин 1 судья, уласхоорондын классай спортын 6 мастер, спортын 30 мастер, мастерта 50 кандидат нутагаһамнай ургажа гараа.

Ц. ДУГАРОВА, Зугаалайн дунда хургуулийн багша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1960 ондо Шэтэ ошоһон теннис наадагшадай команда. (Наада талада зүүн гарһаа) Долгоржаб Галданова, Бадмажаб Юндунович Юндунов, Сэсэгма Сампилдондокова, (саада таладайн) Дочин Батоев, Согто Дондоков, Мүнхэцырен Дондоков.

Авторай фото.

БАДМАЖАБ Юндунович Юндунов наһанайнгаа нүхэр Бальжима Дамдинжаповнатайа Зугаалайн хургуулида олон жэлдэ багшалаа. Бадмажаб Юндунович юрэ бусын хүн болшыһе һаа, ажалдаа залуунаар, үнэхэ зүрхэнһөө ханддаг хэн. 1950-яад, 1960-аад онуудай спортын хүжэлтэ энэ үнэй нэрэтэй сэхэ холбоотой. Буряад гурбан жэлэй туршада Зугаалайн хургуулийн хүүгэд хоёрдэй районно слёкто түрүү түри эзэлжэ, гурба дахин Шэтын областиин слёкто хабаадаа. Область соогоо 100 метртэ урилдаагаар 1-дхи хуури эзэлгшэдые нэрлэхэм: Асагадай дунда 7 классай хурагша Магэкова Хандажаб, хүүгэдэй дунда 6-дахи классай хурагша Дугардоржо областиин чемпионнууд болонхой бусаагша хэн. Хүүлээрнь Эрдэнийн Долгоржаб суута урилдаашан болоо.

Бадмажаб Юндунович теннис тагтаа нэбтрүүлхэн байһа. Тоо бодолгын багша Долгоржаб Галдановна Галданова хүдөөгэй спортсменүүдэй дундаһаа СССР-эй чемпионка болоо хэн. Дочин Батоев, Батамүнхэ Дармаев залуушуудай мұрысөөнүүдтэ хаража гарадаг хэн. Эдэ хоёрнай спортын мастерта кандидатнууд нэрэ зэргэтэй. Дочин Батоев—мүнөө Зүүн Азийн технологическа университетэй Могойтын нутагай декан.

Зугаалайн хур харбалгадай эрэ холуур мэдээжэ. Залуушуудай туйлаһан халтанууд гайхалгүй. Зугаалайн Ленинэй нэрэмжэтэ хоолозой суута түрүүлэгшэ Раднаевич Раднаевай хургуулаар 1963 ондо спортын мастер баригдаа хэн. Раднаевай удаашые ороһон түрүүлэгшэ Дондок Раднаевич Найданов соёлой спортын хүжэлтэдэ ехэ ангарал табигдаг хэн. Тэрэ үеын

Хэбэд номхон Хэжэнгэдэ

ИЮНИИН 21-дэ хэбэд номхон Хэжэнгэ нутагтаа ехэ хүйтэн, халхитай бүрхэг үдэр болобо. Үе-үе болоод лэ бороо шдэрхэ юм. Хэды тийгэбэшье, Хэжэнгэ тосхоной урда захата оршодог найрай хорёо тээшэ бүхы зүгһөө хүнүүд бүлэг бүлэгөөрөө субанад. Хорёогой үүдэндэ томо үзэгүүдээр "Сурхарбаан-96" гэжэ бэшээтэй. Досоонь ороходо, олон тоото киоскнууд хүдэлжэ, зунай найндэртэ ерэнэн айлшадые урина. Олзын хэрэг эрхилэгшэд энэ үдэр наймаагаа ехэл урагшатайгаар хэхэбди гэжэ батаар найданхайнууд. Энэньшье ойлгосотой юм бээ: хүнүүдшье холо ошонгүйгөөр садатараа эдеэлхэ, ундаалха, наймаашадай наймааншье гүйсэтэй байха ха юм.

... Буряад орондоо мэдээжэ болоһон "Үетэн" ансамблиин ирагуу найхан дуунууд түб трибунада олонхи зоние суглуулаа. Энэ бүлэгэй дуунуудые шагнаһанайнгаа удаа найндэрэй эмхидхэлэй комитедэйхид эдэбхи гартаа абажа, спортивна мурьсөөнүүдые эхилбэ.

түлөө мурьсөөндэ бүхы шэгнүүрнүүдтэ чемпионууд болоһон 4 барилдаашан хабаадаба. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, гурбан Баатарнууд: Дондоков, Дагбаев, Ямпиров гэгшэд ба Баяр Санданов дүрбэн болоно.

Нэн түрүүн Б. Ямпиров Б. Дагбаев хоёр барилдаба. 3 секундын турша соо Дагбаев Ямпировые дэгээдэжэ унагаагаад, финалда гараба. Б. Санданов Б. Дондоков хоёр нилээн туйлаһанайнгаа һүүлдэ дүршэлтэй барилдаашан Б. Дондоковыншье шүүбэ.

Финалда Б. Дондоков Б. Дагбаев хоёр уулзаба. Абарга бүхын нэрээ хүртэхын түлөө нилээдгүй ехэ шадал хэрэгтэй ха юм даа. Иимэ шадалтай байһанаа хоёр бүхэшүүл дүүрэн гэршэлээ. Гэбэшье спорт хадаа спорт: илагша ба илагдагша гэжэ байдаг гэшээ аабза. Тиин, СССР-эй спортын мастер, БГУ-гай багша Баатар Дагбаев Хэжэнгын Сурхарбаанай абарга бүхэ болобо. Тэрээндэ тугал,

түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэбэ. Эршүүлэй дундаһаа Хэжэнгын аймагай Дотоодын хэрэгүүдэй таһагай команда чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хоёрдохи һуурида - Хэжэнгын аймагай түбэй, гурбадахи һуурида Чисаанын "Колос" гэнэн команданууд гаража, мүнгэн шангаар урмашуулагдаа. Эхэнэрнүүд сооһоо аймагай түбэй команда эрхимлээ. Эдэрмэгэй ба Чисаанын суглуулагдамал команданууд тус тустай хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

... Үдэшэ орой болотор халхилжа, бороо шдэржэ байба. Гэбэшье тэрэ бороо халхин мори урилдаанда хаалта хээгүй. Хатарша мори сооһоо Үлзтын хоёр мори түрүүлэн нэгэдэхэ, хоёрдохи һууринуудые эзэлээ. Могсохоной нэгэ морин гурбадахи ерээ.

Оодорто табигдаһан мори олоной анхал татаба. 2300 метрэй зайда Могсохон нутагай Цырен Бадмаевай унаһан Бадмын хушуу сагаан түрүүлжэ, харагшадые,

ЗУНАЙ НАЙНДЭР НАЙХАН ДАА!

(СУРХАРБААН-96-һаа репортаж)

Эгээ түрүүн гиир үргэлгэ үнгэргэгдэбэ. **60 килограмм** хүрэтэр шэгнүүртэ Хэжэнгэ тосхоной түлөөлэгшэ Николай Дарижапов шалгарба. **70 килограмм** хүрэтэр шэгнүүртэ Хэжэнгын аймагай дотоодын хэрэгүүдэй таһагай түлөөлэгшэ Баясхалан Гончикдоржиев түрүүшын һуури эзэлбэ. Хоёрдохи һуурида Чисаанын Дэлгэр Жигмитов, гурбадахи һуурида Үлзтэ нутагай Майдар Тапханов гэгшэд гараба. **80 килограмм** хүрэтэр шэгнүүртэ аймагай түбэй түлөөлэгшэ, налогой полицийн хүдэлмэрилэгшэ Булат Байрон 24 килограммай хоёр гиир 20 дахин үргэжэ, иалта туйлаа. Хэжэнгын аймагай территориальна медицинн нэгэдэлэй врач Виктор Будаев хоёрдохи һуури эзэлбэ.

90 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ мурьсөөн ехэ һонирхолтойгоор үнгэрбэ. Нэгэдэжээр, эгээл олон бүхэшүүл 8 хүн энэ шэгнүүртэ тэмсээ. Хоёрдохи, түрүүшын һуури эзэлһэн Ородой-Адагай Нанзат Цыденжапов гиир үргэлгөөр Россин Федерацийн спортын мастер байха юм. Энэ спортсмен бүхы мурьсөөнэй шэмэг боложо, 24 килограммай хоёр гиир 21 дахин үргэбэ. Хоёрдохи һуурида Хэжэнгын дасанай түлөөлэгшэ Владимир Балдуев, гурбадахи һуурида ОВД-гэй хүдэлмэрилэгшэ Алдар Жалсанов гэгшэд гараба.

Гиир үргэлгын дүүрэхэдэ, трибунын шанга урда хоёр хибэс дээрэ 60-аад бүхэшүүл Сурхарбаанай оройн шэмэг болохо заншалта буряад барилдаанда хүсэ шадалаа туршажа, эрхимүүдээ эл ирүүлбэ. Эрхимлэгшэдыень шэгнүүр шэгнүүрээрнэ нэрлэе:

60 килограмм хүрэтэр - түрүүшын һуурида аймагай түбэй түлөөлэгшэ Баатар Дондоков, хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта тус

тустай Үлзтын Эрдэм Дондоков, ОВД-гэй Сэржэн Батуев гэгшэд гараба.

70 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ баһал аймагай түбэй түлөөлэгшэ Баяр Санданов түрүүлбэ. Хэжэнгын Владимир Дондоков, Чисаанын Агван Базаров гэгшэд 2-дохи, 3-дахи һууринуудые эзэлээ.

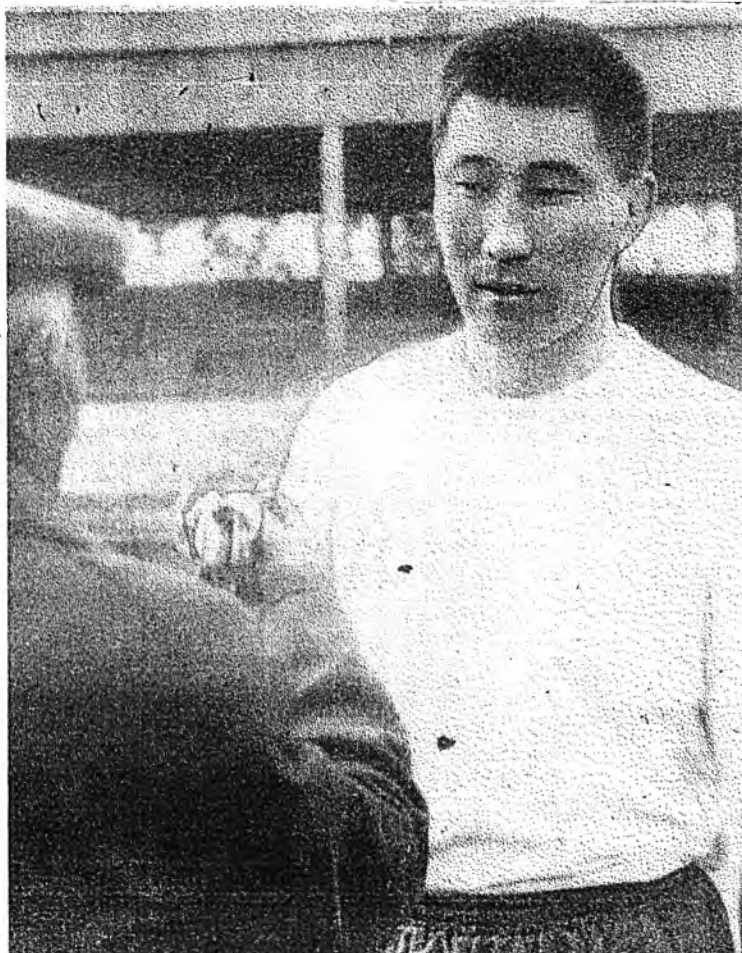
82 килограмм хүрэтэр Ушхайтын түлөөлэгшэ Баатар Ямпиров иалта туйлажа, энэ шэгнүүртэ чемпион болобо. Хоёрдохи һуурида Ородой-Адагай Николай Цыденжапов, гурбадахида Заһаатын Дамба Хонихоев гэгшэд гараба.

82 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэ Хэжэнгын Баатар Дагбаев, Ушхайтын Сергей Гунсурунов, ОВД-гэй Борис Эрдынеев гэнэн бүхэшүүл

тус тустай шангай һууринуудта гаража, эрхим үрэ дүн харуулба.

Сурхарбаанай абарга бүхын нэрэ зэргэдэ хүртэхын

эмхидхэлэй комитедэй зүгһөө ба харагшадай, спонсорнуудай байгуулһан мүнгэн шан барюулагдаба. Абарга бүхэтэй

хөөрэлдэхэдэмни, тэрэ Буряад оронойнгоо арадзондо хандажа, хорбоо юртэмсын бүхы найн найхание хүсөөд, соёл болбосоролоо, спортоёо улам бүри хүгжөөхыень уяалба. Баатар Дагбаев республикын Сурхарбаанда барилдажа, Буряадайнгаа бусад бүхэшүүлтэй хүсэ шадалаа туршаха байһанаа мэдүүлбэ.

Зунай найндэрые шэмэглэдэг, тэрээндэ өөрынгоо нэрэ үгэнэн һур харбалга тухай хэлэнгүй байхын аргагүй. Энэ мурьсөөндэ баһал нилээдгүй шанга тэмсэл болобо. Эршүүлэй дунда Цыден Гармаханов, Сергей Цыгедоржиев, Чингис Гомбоев гэгшэд шангай һууринуудые эзэлбэ. Харин эхэнэрнүүдэй дундаһаа Оюна Содбоева эгээл олон очконуудтай байжа, нэгэдэхэ һуурида гараба. Вера Доржиева хоёрдохи һуури эзэлэ. Сэсэгма Пинтаева мүн лэ эрхим үрэ дүн харуулжа, гурбадахи һуурида гараһан байха юм.

Харагшадай трибунын зүүн ба баруун талада тодхогдоһон хоёр талмай дээрэ аймагай эрхим команданууд волейболоор

эзэнээшье ехэ баярлуулаа. 1600 метрэй зайда мүн лэ Могсохоной омогорхол Базар Санжимитыповэй унаһан Баярай хээр түрүүлбэ.

Могсохонойхид мүнөө ехэ эдэбхитэй байжа, иимэ амжалтануудые туйлаба. Моридые урилдаанда һорин бэлдэһэн Баяр Санжимитыповэй үүргэ ехэ гээд тэмдэглэлтэй. Б. Санжимитыповтэ саашадаа үшөө ехэ амжалта хүсэн, республикын Сурхарбаанда түрүүлхэ моридые бэлдэхыень хүсэе.

С п о р т и в н мурьсөөнүүдэй эмхи гуримтайгаар үнгэрхэдэ ехэхэн үүргэ дүүргэһэн Сурхарбаанай ахмад судья Леонид Сергеевич Дулаев, секретарь Булад Цыренович Байрон гэгшэд найшаал магтаалда хүртэжэ ёһотой гэжэ ханагдана.

Харагшадай дундаһаа спонсорнууд боложо, м у р ь с ө ө н ү ү д т э хабаадагшадые урмашуулан дэмжэһэн зоние нэрлэхэ шухала. Эдэ хэд бэ гэбэл, бүхэ барилдаашадай дунда иалта туйлагшадта үгэхэ 1-1 хонин бэлэг болгожо бариһан Могсохоной Б. Жамьянов, Заһаатын Б. Гаврилов, Додо-Худанай Д. Бадмаева гэгшэд болоно.

Найндэртэ ганса спортивна мурьсөөнүүд бэшэ, мүн баһа ёохорой, дуунуудай конкурсууд амжалта түгэс үнгэргэгдэһэн байха юм.

Үдэшэ орой аймагай соёлой байшанда залуушуулай дискотекшье болоо.

Хэжэнгэдэ хэды харалган үдэр тохёолдобышье, зунай найндэр-Сурхарбаан эмхи гуримтайгаар, олоной хабаадалгатайгаар үнгэрбэ.

БАЯР БАЛДААН
БГУ-гай оюутан
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Нанзат Цыденжапов; Оюна Содбоева (зүүн гарһаа хоёрдохи) сагаалса дээрэ; Сурхарбаанай абарга бүхэ-Баатар Дагбаев.

Б. ГЕНИНОВЭЙ,
Д. САМБУЕВАЙ фото.

РЕСПУБЛИКИМНАЙ дээдэ хургуулинууд жэлһээ жэлдэ олон залуу мэргэжэлтэдые бэлдэн гаргажал байдаг. Энэ жэлдэ гурдунхиһаа дутуугүй олон залуушуул дээдэ хургуулинтаа тахасаха баатай болобол даа.

Юниин 21. Сагай уларил жалай хүрхэй бэшэ, газар эбшээтэй, хэриун. Зайгаалимнайшые хүртээрөө юугадай, дунда "тахасалтын дуунай" зэдэлхээ байһые ухайлһан мэтэ. Дээдэ хургуулинуудые дүүргэһэн юугада зориулагдһан үдэшэ буряад драмын академическэ театрай байшан соо энэ үдэр

залуу хүбүүн, бү гомдо, би бүхы залуушуулые тиимэ гэжэ хэлэнгүйб даа. Харин энэ үйлэ хэрэг ехэтэ дэмжэнэб", — гэжэ хэлэбэ.

Зал соо ганса залуушуул сугларжа, хэргүү байдал тохёолдошоно. Тэдэнэй ехэнхинь дээдэ хургуулиямэнэ хаяхан дүүргэһэн оюутаг. Сэнхирхэн плати нарбалзуулан бишыхан хөөрхэн басаган хонхо ханхинуулһаар зоной урда гүйжэ гарана. Сугларагшад хүүлшын хонхын зэдэлхые алыга ташан угтабад. Хайндэрэй эхиндэ Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Валерий

Эдэ хоёрой гүйсэдхэн ялас гэмэ бальна хатарнууд харагшадай үндэр сэнгэлтэдэ хүртөө. Энээгээр хайндэрэй үдэшин нэгэдэх хуби дүүрбэ.

Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй мэргэжэлтэ Наян Цырендоржиевич Сагаев үнгэргэгдэжэ байһан хайндэр тушаа иигэжэ ханалаараа хубаалдаба: "Дээдэ хургууля дүүргэһэн оюутаг дипломоо абһанайнгаа удаа, юрэл тэндэ өөрынгөө дээдэ хургуулида энэ хайндэрөө үнгэргэдэг. Хотын бүхы дээдэ хургуули дүүргэгшэдэй хайндэрые суг тэмдэглэе хаа, аятай гэжэ бодообди. Бэе бээш мэдэхэ болохо, өөһэд хоорондоо харилсахань юутэгүй. Тиигээдшые наһанайн энэ шухала ушар үргэнөөр тэмдэглэгдэхэдэ, залуушуулай сэдхэлдэ мартагдашагүйгөөр хадуугдан үлэхэ бшуу.

Нааданай хоёрдохи хубида республикимнай мэдээжэ артист Саян Жамбаловай хүтэлбэрилдэг "Ураг-шаа" гэжэ нэртэй дуунай бүлэг түрүүшынгээ концерт табиба. Гүйсэдхэн дуунуудын мүнөөнэй рок хүгжэмдэ адирхуу байгаа гэжэ хэлэхээр. Тиин буряад дуунуудын арадайнгаа шэнжэ алдаагүй, өөрсэ гүнзгы удхатай. Хэн мэдэбэ, магад энэ ансамбль ерээдүйн сагта буряадай түрүүшын рок-бүлэг гээд алдаршаха аалам. Ород, буряад дуунуудай ханхинажа байхада, зал соо нуутгад үндэгшэлдэн, энэ бүлэгые бурьялма халуунаар амаршалба. Бүлэгэй һүлдэ болохо "Ураг-шаа" гэжэ дуутаар дээдэ хургуули дүүргэгшэдтэ зориулагдһан концерт наадан түгэсэбэл даа. Эршэ ехэтэй манай үе наһанай замаар огсом дорюун урагшаа дабшанал, урагшаа...

Һүүлээрнэ "Пульс-радиогой" хүтэлбэрилэгшэ Дмитрий Чернецкий, Игорь Лукьянов гэгшэд залуушуулай хатар эмхидхэ.

В. ДАШИНМАЕВ.
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: "Ураг-шаа" гэжэ бүлэг дуулана; харагшад урматай.

М. ШАНТАКОВОЙ фото.

УРАГШАА, ЗАЛУУШУУЛ, УРАГ-ШАА!

түрүүшынхией үнгэргэгдэбэ. Тус хэмжээ ябуулга Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитет эмхидхэн юм гээд ушлагшадтаа гансата мэдүүлэе.

Үшөө зоной суглараагүйдэ фойе соо нууһан наймаашан Нина Викторовнааа болохоёо байһан үдэшин хайндэр тухай наһамжаарнэ һонирхоходом: "Залуушууд зориулагдһан нааданууд үнгэргэгдэжэ байбал, байн ааб даа. Улаан-Үдэдэмнай залуушууд гэжэ тусгаар зориулагдажа бариһан байшан үй. Зарим залуу наһатан бээе хэхэ газараа олонгүй, хотын угуу булангуудаар шэгэжэ, шэбэрлэжэ ябадаг бэшэ гү?.. Ши,

Николаевич Иванов дээдэ хургуули дүүргэгшэдые амаршалһанайнгаа удаа: "Нёдондо манай комитет эрхим оюутагта 5 тусхай стипенди байгуулан юм. Харин мүнөө Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй шан эдэбхитэй залуу эрдэмтэдтэ барюулха гэжэ шигдэбди", — гэжэ мэдүүлэ. Зүүн Сибириин гүрэнэй технологическа университетэй аспирант Санжидма Дармаевна Батуевада Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй 3 миллион түхэриг шандипломтойгоор энэ хайндэртэ барюулагдһан юм. Эрдэмэй үргэн замда гараһан

залуу эрдэмтэдэ урмашуулжа байһаниинь хайшаалтай.

Удаань "Мелиоратор" гэжэ соёлой байшангай хатарша басагад концерт наада эхилбэ. Дээдэ хургуулинуудай дунда үнгэргэгдһэн КВН-д шалгарһан Зүүн Сибириин гүрэнэй технологическа университетэй "Вояж" командынхидай тайзан дээрэ гарахада, зал соо нуутгад энеэдэ дэлгэн, һонин шог наада хараха байһанаа мэдэрнэ. Эдэ хүбүүд Кавказ арадай алыга доро энеэдэтэй шог зугаа, дуу гүйсэдхэжэ, харагшадайнгаа найдал харюулжа шадаа. Россин Федерации Президентые һунгаха асуудал, мүнөө хаанаш яба, хүнһөө холо ошоногүй, "Вояж" командын удаадахи наадан энэл темэдэ хабаатай байба. Мүн баһа зал соо "Дуугаа үгөөгүй хаа, илагдахаш" гэнэн плакадууд үлгөөтэй байгаа нэн.

Эстрадна дуунуудай Бүхэроссин конкурсын лауреадууд Жаргал Бадмацыренов, Владимир Борисов гэгшэд ханхинама дуунуудаа харагшадтаа бэлэг болгон бариба. Хайндэрэй наадан дээрэ гол түлэб дуунууд эдэлһэн юм. "Сагаан һара" гэжэ эстрадна дуунуудай республикын фестивалда түрүү һуури эзэлһэн Баяр Винтовкин, энэл конкурсын "Гран-при"

шанда хүртэһэн Елена Шарипова-эдэнэр өөһэдынгөө дуу сугларагшадай анхаралда дурадхһан байна.

Мүнөөнэй түргэн хүгжэм эдэлжэ, Буряадай гүрэнэй филармонийн "Сэлэнгэ" ансамблиин хатарша басагад өндэр дээрэ гараба. Эдэнэр мүнөөнэй хатаршаа гална "Мори унаашадай хатар" шадамар бэрхээр гүйсэдхэн юм. Эдир залуу наһатанда эршэтэй түргэн хатар хайшаагдангүй яахаб. Залуу наһанай охин залиршагүйгөөр харагша бүхэнэй зосоо бадаржа байна ха юм.

Алма-Ата хотодо үнгэргэгдһэн "Азия-Даусы" гэжэ бүхэдэлхэйн конкурсдо хабаадаһан манай эстрадын суута дуушан Намгар Лхасаранова дээдэ хургуули дүүргэһэн оюутадые амаршалан, буряад дуугаа хангиурдаба. Н. Лхасаранова мүнөө дээрэ манай республикааа бүхэдэлхэйн энэ мурьсөөндэ хабаадаһан гансахан дуушан болоно.

"Танай анхаралда Геля Мардаева Александр Зубенко хоёр хатарна. Эдэниие манай эстрадын "одоо" гэхэдэ, алдуу болохогүй!" — гэжэ хүтэлбэрилэгшын сонсохоход, зал соо алыга ташалган нэршэбэ.

Алтан дэлхэйдэ, түбидэ Алта мүнгэнһөө үнэтэй Арюун байхан нютагайм Адха шорой сэнтэй лэ.

САЯАН уулын хормой дор, Эрхүү голой эрьедэ, тайга хүбшын хормойдо толорһон тоонто Далахай нютагни оршодог юм. Эртэ урда саһаа нүүдэл ажабайдалтай буряад-монгол угсаатан эхэ байгаалитаа нягта холбоо барисаатай байһан гэжэ хэндэшые мэдээжэ.

Далахай нютагнай хада уулануудаараа, ой модоороо, гол мүрэнүүдээрээ, аршаан булагуудаараа, ан амитадаараа, табан хушуута малаараа суурханхай. Иимэ гоё нютагта сэсэн мэргэн, дууша, түүхэшэ, алташа, мүнгэшэ уран гартай хүбүүд, басагад урган гарангүй яахаб даа?

Далахай нютагыемни тойроод олон хада ууланууд оршодог. Манай нютагаархид хада уулануудаа ходоодоо тахижа байдаг юм. һарьдаг уулануудай ара үбэрһөө бурьялан харьялан гарагша булагууд, уһа горход би. Далахай нютагни тунгалаг сэнхир аршаантай. Ая гангын хангал үнэрөөр анхилагша сэнхирэйм эрье дээрэ арюун бүмбэр хонид бэлшэн ябадаг юм.

ТҮРЭЛ МИНИИ ТООНТО НЮТАГ

Далахайн зон адуу малаа үдхэжэ, ямаршые хүшэр хүндэ сагые дабажа гарадаг ха юм. Ерэжэ - орожо байһан айлшадаа дулаанаар, хани нүхэсэлэй тэмдэг болгон, бууза, сагаан эдөөнэй дээжэ, үрмэ, зөөхэй, хурууд, аарса, тоһо, ааруул, мяха табижа хүндэлдэг юм. Ажалаа хайнаар ябуулжа, тэнгэри бурхандаа зальбаржа, сэржэмээ орон дэлхэйдэ үргэжэ байдаг.

Минии нютагаархид урагшаа һанаатай хүнүүд юм. Жэшээлхэдэ, нютагаймнай поэтесса Екатерина Дамдиновна Шенхорова уран гоёор, үнэн зүрхэнһөө нютагайнгаа хүн зондо хандажа, гоё хайхан шүлэгүүдые бэшэдэг. Тиигээд би бага балшар наһанһаань Екатерина Дамдиновнагай "ута, үргэн харгыгаар" дамжан ябахаб гэжэ ханадаг би. Далахайдамнай гансал поэтесса бэшэ, харин хонгёо хоолойтой, уранаар зурадаг, хайханаар хатардаг зон олон юм. Тэдэнэй тоодо "Лотос" ансамблиин хатарша Дандар Бадлуев орохол ёһоороо

оролсодог. Энэ хүн ехэ олон гүрэнүүдые хаража ерэһэн байна. Дандар Бадлуев аяр холын Непал, Энэдхэг, Шри-Ланка, Итали, Испани гүрэнүүдээр гастрольдо ябаа.

Тиэхэдэ "Байгал" ансамблиин дуушан Василий Мадаев, уран зурааша Чингис Шенхоров гэгшэд баһал Далахайда тоонтотой.

Нютагтамнай солотой, нэртэй хүнүүд олон юм. Бидэ эдэнээрээ суурхажэ, баһал иимэ шадамар бэрхэнүүд болохоёо оролдожо ябадаг би. Тиимэһээ би бүхы шадалаараа наһан эрмэлзэлээ бээлүүлхые хүсэнэб.

Түрэһэн тоонтоёо ямаршые сагта уужам, баян болгохоёо оролдожо ябахаб. Хаанашые ябахадаа, түрэл нютагаа зүрхэндөө дүтэ хадуужа ябахаб. Энэ нютаг минии уг гарбал, эдир наһан, нүхэдни юм!

Хэдышые холо ябахадаа, Хүмүүжэһэн нютагаа Хүмүүлэн уян сэдхэлдээ Ходоодоо наһан ябахаб! Надежда ШОБОСОЕВА.

ЭМШЭД ОРОЛДОНООР

Ивалгын аймагай Хурамшын врачевнэ амбулатори Хурамша, Кокорино, Гильбэрэ тосхонуудай 1718 хүниие хангана. Врачевнэ амбулаторийн эмшэд үхибүүдтэ, хургуулийн хурагшадта болон наһатайшуулда онсо анхарал хандуулна.

Нарай үхибүүдэй дунда саг соонь элдэб үбшэнгүүдһээ хэргылэмжын хүдэлмэри ябуулһанайнгаа түлөө Хурамшын эмшэд 1995 оной дүнгөөр аймаг соогоо түрүү һуурида гаража, мүнгэн шанда хүртэнхэй. Амбулаторийн врач Юрий Дабацыренович Аюшиев фермэ, гүүртэ бүхэндэ графигай ёһоор эмшэдэй ошолгын хойноһоо хиналта бээлүүлнэ. Дайнай болон ажалай ветерануудта Оронгын аптекаһээ саг соонь эм асарагдана. Энэ хэрэгэй түлөө харюусалгатай Светлана Ешеевнае магтамаар.

Амбулаторийн дэргэдэ физиокабинет хүдэлнэ. Хүл гараа гэмэлтэһэн хүнүүдые Долгор Бимбаевна Аюшиева тон оролдосотойгоор аргална.

—Һүүлэй үедэ амбулаторийн дэргэдэ лаборатори нээгдэжэ, ажалшадта тон туһатай хэрэг ябуулагдана. Урда жэлнүүдтэ ямар нэгэн шэнжэлэл хүүлэхын түлөө Ивалга ошохо баатай болодог нэн. Мүнөө автобусой билет үнэтэй болонхой, —гээд лаборантка Светлана Кимовна Дондукова мэдүүлнэ.

—Июнь нарын тэнгээр страховой полис хэрэглэгдэжэ, зарим аргань түлөөһэтэй болохонь, —гээд амбулаторийн медсестра Софья Чимитцыреновна Бардуева хэлэнэ. —Хүдөөгэйхидтэ хаанаһаа мүнгэн олдохоб даа. Залуушуулай, дунда наһатайшуулай олонхинь ажалгүй.

Хурамшын врачевнэ амбулаторидо 8 эмшэн ажаллана. Тус ажалша коллектив эбтэй зетэй, хүндэ сагайшые болобол, өөһэд хоорондоо үгээе ойлголсоод ажаллана. Мүнөөнэй сагта энэнь тон шухала хэрэг.

В. БАТОВОВ.

XVII жаранай гал улаан хулгана жэл (1996 - 1997 онууд)

ЗУНАЙ ДУНДА ХҮХЭ МОРИН НАРА

Буряад литэ	15	16	17	19	20	21	22
Европын литэ	1	2	3	4	5	6	7
Гараа Нэрэ Үдэр	Дабба Һара понед.	Мягмар Марс вторник	Һагда Меркури среда	Пүрбэ Юпитер четверг	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	шарагшан гахай	сагаан хулгана	сагагшан үхэр	хара бар	харагшан туулай	хүхэ луу	хүхэгшэн могой
Мэнгэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара
Һуудал	огторгой	уһан	уула	модон	хиц	гал	шорой

Гарагай 2-то шэнын 15 (июлиин 1.) Дүйсэн үдэр.

Шарагшан гэхай, 2 хара мэнгын, огторгойдо хуудалтай үдэр. Бүлэдөө даллага абаха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдье бүтээхэ, арамнайлаха, тэнгэри тахиха, аршаанаар угааха, гүрэм уншуулжа, эльбэ дараха, ехэ хүнийе бараалхаха, буян хэхэ, ада шүдхэр дараха, хараал сараха, шажанай һайндэр хэхэ, баярта ушараа тэмдэглэн һайндэрлэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулаха, наһанай хүсэ арьбажуулаха, тараг бэрхихэ, айраг халааха, гэр бариха, үрэхэ тариха, эм найруулаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Харин замда гараха, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, хэрэглэл газашань гаргаха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, бэри буулгаха, газар малтаха, наһа барагшье хүдөөлхэ, зураг зураха, бөөгэй хэрэг бүтээхэ, модо үндэһэтэйнь унагааха, үбшэ аргалжа эхилхэ, нүүхэ мэтын үйлэнүүдье сээрлэхээр. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, амгалан тэнюун байдалда һайн.

Гарагай 3-да хуушанай 16 (июлиин 2.)

Сагаан хулгана, 1 сагаан мэнгын, уһанда хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, аршаанаар угааха, түмэрөөр уранай зүйл бүтээхэ, хии бараа сараха, нялхануудье эмшэлхэ, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалдаа хэхэ, наһа утадхалгын хэрэг бүтээхэ, даллага абаха, тангариг абалсан нүхэд болохо, нүхэ малтаха, дайсаниие болон ада шүдхэр дараха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Зүгөөр эм найруулаха, бэри буулгаха, наһа барагшын хэрэг бүтээхэ, үхибүү хүлдэ оруулаха, бага хүүгдье гэрһээ гаргаад, ондоо тээшнэ эльгээхэ, замда гараха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдье арамнайлаха, хэрэлдэхэ, заргалдаха, засаг буяалдан тэмсэхэ, хэрэглэл газашань гаргаха, улай хэхэ, үхибүү үргэжэ абаха, хүндүрсээ алдаха, мори урилдаанда хабаадаха мэтын үйлэнүүдтэ муу гэнэ. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 4-дэ хуушанай 17 (июлиин 3.)

Сагагшан үхэр, 9 улаан мэнгын, хада уулада хуудалтай үдэр. Бисалгал хэхэ, бурхан тахиха, даллага абаха, эд, үхэр хүндэ үгэхэ, ваджрын ёһо бүтээхэ, лун абаха, мори хургаха, гэрэй хуури тахиха, шэнэ газарта гэр бариха, зэр зэбсэг бүтээхэ, тангариг абалсан, нүхэд болохо, субарга, бурхан бүтээхэ, эд бүтээхэ, зурхай шудалха, юумэ худалдаха, худалдажа

абаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Гэбэшье хадаг тахиха, бэри буулгаха, түрэ хэхэ, гэрһээ хэрэглэл газашань гаргаха, хээрэ нүхэ малтаха, ехэ хэрэг эхилхэ мэтын үйлэнүүдье тэбшэлтэй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, шэг шарайн үнгэ зүһэ муудаха.

Гарагай 5-да хуушанай 19 (июлиин 4.) Энэ нарадамнай 18-най үдэр угы.

Хара бар, 8 сагаан мэнгын, модондо хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, сахюуса хуруулаха, сан тахиха, хэшгэ даллагын ном уншуулаха, аршаанаар угааха, тэнгэридэ мүргэхэ, тахиха, зүүдхэл зүүхэ, модо хуулгаха, газараа заалгаад, гэрэй хуури тахиха, абаһанаа бусааха, дасан (дуган), субарга, бурхан, ном бүтээхэ, арамнайлаха, мүргэхэ, городто хэрэг бүтээхэ, мал үүсэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулаха, амгалан байдалай түлөө үргэл үргэхэ, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалдаа хэхэ, эм найруулаха, замда гараха, үзэг шудалха, бурханай ном уншаха мэтын хэрэгүүдтэ һайн. Зүгөөр наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, үхэр худалдаха, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, мяха шараха, тоһо хайлуулаха мэтые сээрлэхээр. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, һайн нүхэртэй ушарха.

Гарагай 6-да хуушанай 20 (июлиин 5.)

Харагшан туулай, 7 улаан мэнгын, хийдэ хуудалтай үдэр. Дунда нарада харагшан туулай үдэртөхө болдохо, модон хохи гэдэгдэг. Тиймһээ энэ үдэр алибаа хэрэг бүтээхэ, замда гараха гэжэ шийдэлтгүй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, үлсхэлэн хоһон байдал үзэгдэхэ.

Гарагай 7-до хуушанай 21 (июлиин 6.)

Хүхэ луу, 6 сагаан мэнгын, галда хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, аршаанаар угааха, нүгэлөө наманшалха, хяһа гаргаха, зүүдхэл зүүхэ, эм найруулаха, эд бараа, үхэр худалдаха, худалдажа абаха, буян хэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулаха, дайсадые, ада шүдхэр номгодохо мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Зүгөөр хубсаһа эсхэхэ, хадаг тахиха, бэри буулгаха, түрэ хэхэ, онгосо, хала дархалха, хүүргэ, тээрмэ бариха, шуһа ханаха, төөнэхэ, хүрһэ зөөлэрүүлхэ, газар малтаха, хэлсэхэ хэхэ, улай гаргаха, ном оршуулаха, юумэ бузарлаха, үзэн ядалга үүсхэхэ мэтые тэбшэхэ гэнэ. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 1-дэ хуушанай 22 (июлиин 7.)

Хүхэгшэн могой, 5 шара

мэнгын, шоройдо хуудалтай үдэр. Сэргэ бурхан, субарга, ном захаха, арамнайлаха, мори хургаха, үзэг шудалха, зурхайда хураха, уранай онол арга шудалха, замда гараха, тараг бэрхихэ, айраг халааха, үбшэ аргалха, лусуудта үргэл үргэхэ, нүүхэ, модо зоохо, тангаригһаа арсаха, эльбэ дараха, ноёнд хандаха, ном оршуулаха, ном номнохо мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Зүгөөр газар хахалха, гэрэй хуури тахиха, аршаанаар угааха, модо отолхо, гэрһээ хэрэглэл газашань гаргаха, гүрэм уншуулаха, заргалдаха, шордэг бүрхихэ, хадаг тахиха, бэри буулгаха, түрэ хэхэ, малгай, хубсаһа эсхэхэ, шуһа ханаха мэтые тэбшэхээр. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, эдээн, ундан элбэгээр олдохо.

АЖАГАЛАТА: "Гараг" гэжэ юуш гэхэн удхатай үгэб гэжэ уншагшаднай, илангаяа залуу зон һонирходог байна. Энэ үгын үзүүр удха хадаа дэлхэй, түби, планетэ гэхэн удхатай (монголшууд гариг гэдэг). Долоон хоногой үдэр үдэрье али нэгэн түбин (планетын) нэрээр эртэ урдын Энэдхэгтэ. Түбэдтэ нэрлэдэг байһан байна. Жэшэнь:

Гарагай 1-ые ланза (санскрит) хэлээр Адьяа, түбэдөөр Ньима (Нима), монголоор Наран гэнэ.

Гарагай 2-ые Сумьяа (ланза), Далаа (түбэд), Сар (монгол), нара (буярад).

Гарагай 3-ые Ангараг (ланза), Мигмар (түбэд), Мягмар (монгол). Гадна монголшууд заримдаа Улаан Нюдэн гэдэг. Юундэ тийгээ юм гэбэл, Марс планетэ һүнийн тэнгэридэ улаанаар харагдадаг шуу.

Гарагай 4-дэ Бүд (ланза), Лхагва (түбэд), Һагда (монгол) гэдэг. Эдэ бүгдэ Меркурий планетын нэрэ болоно.

Гарагай 5-ые Бархасвадь (ланза), Пүрбэ (Пүрэв (түбэд) гэдэг. Юпитер гэжэ манган томо планетые Пүрбэ гэжэ нэрлэхэниинь гүнзэги удхатай болоно. Юуб гэхэдэ, пүрбэ (пүрэв) гэжэшмнай дүрбэн эритэ хутагын нэрэ юм. Шажанай ехэ зиндаатай ламанар (сангасваа болон бусад) пүрбөөр ороолон, шолмос мэтын бурханай дайсадые дарадаг байгаа.

Гарагай 6-ниие Сугар (ланза), Баасанг (түбэд), Үүрэй Солдон (монгол, буярад) гэдэг. Эдэ бүгдэ хадаа Венерэ планетын нэрэ.

Гарагай 7-ниие Санчир (ланза), Бимба (түбэд, монгол) гэдэг. Сатурнын нэрэ иимэ байна.

Б У Р Я А Д
Республикын МВД-гэй дотоодын хэрэгүүдэй тусхай даабари дүүргэдэг албанай, ОМОН-ой, ГАИ-гай, һүнийн харуулай хүдэлмэрилэгшэд Соведаүүдэй талмай дээрэ сугларшоод байба. Ушарын хэлэхэдэ, эдэнэр нэгэ мүнэн, Чечняда командировкоор ошожо ерэхэн бүлэг хүбүүдтэ гүрэнэй шангуудые—орден, медальнуудые барюулаха баяр ёһололдо хабаадаһан байгаа.

Үдэшын дүрбэн

Фоторепортаж

АЛБА ХЭХЭЭР БЭЛЭМДИ!

саһаа республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министр генерал-майор Калашниковта МВД-гэй нийтын гурим сахижа хүдэлмэри эмхидхэдэг таһагые даагша Ю. М. Мельчаков һүнийн сагта албана хэхээ ерэхэн бүхы подразделенинүүдэй сугларһан тухай элидхэнэ.

—Таанад Улаан-Үдэ хотын хүн зоной амгалан амархын түлөө һүнийн сагта ажаллахаа гарахатнай. Манай республикын МВД-һээ Чечен Республика ошожо, тэндэ гурим журам сахилсажа ябахандаа, шэн габьяа харуулан бүлэг хүдэлмэрилэгшэд Энэ оронойнгоо орден, медальнуудта хүртэжэ ерээ гэжэ мэдэнэт. Энэ баяр, ёһолол мүнөөдэр бэлүүлхэмнай, — гээд И.Калашников сугларагшадта мэдээсэбэ.

Буряад Республикын МВД-гэй министрэй орлогшо В. В. Прищенко Россин Федерациин Президент Б. Н. Ельцинэй Зарлиг уншажа, тэрэ холын нотагта эхилхэн шуһата туладаанда эрэлхэг зориг, шэн габьяа харуулжа ерэхэн ОМОН-ой хүбүүдэй нэрэнүүдые тодо һонороор соносхожо, жагсаалда байһан хүбүүдэ омогорхуулаа.

"Хүбийн эрэлхэг зоригой түлөө" гэхэн орденээр, "Шэн зоригой түлөө", "Эхэ оронойнгоо урда габьяатай

байһанай түлөө", "Нийтын гурим сахижа талаар эрхимээр алба хэхэнэй түлөө" гэхэн медальнуудаар хамтадаа 33 хүбүүднай шагнагдаһан байна. Эхэ оронойнгоо үндэр хайра шагналда хүртэхэн эдэнэр орден, медальнуудые министрэйнгээ гарһаа абахадаа, "Эхэ орондоо үнэн сэхээр албана хэхэбди!" гэжэ тангариглаа юм.

Республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр И. Калашниковтай баатар хүбүүдтэ шагналнуудые барюулахадань, баярай хүгжэм, алба ташалган зэдэлнээ.

—Эхэ оронойнгоо шагнал хайрада хүртэхэн таанадаа МВД-гэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, республикын олоонийтын зүгһөө амаршалхыемнай зүбшөөгт! Саашадаа урда табигдаһан зорилгонуудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ ябахыетнай хүсэнбди! — гээд, нүхэр Калашников үгынгөө түгсэхэдэ хэлэбэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Буряад ороной һүлдэ тэмдэгтэй тут талмай дээрэ гаргадана; МВД-гэй бүлэг хүдэлмэрилэгшэд жагсаал-парадта.

М. ШАНТАКОВОЙ фото.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННОКОЛЛЕГИ: РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ЖИГЖИТОВ Б.-М.Ж. (харюусалгата секретарь), ГАРМАЕВ Р.Б. (Буряад Республикын Президентин ба Правительствоин аппарат), СУНДАРОНД Д. (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагшад: ДАШЕЕВА Г.Х., ДОНДОГОЙ Ц.Ц., ОЧИРОВ С. Д., САМБЯЛОВА Т. В., ПИНТАЕВ В.И. (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаринвиллин үйлэ, 23, "Буряад үнэн" газетин редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 4170. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ хэблэгдээ. Директорийн телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүрихэлдэ абтанхай. Заказ № 7792.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариатай - 2-62-62, таһагууд: нийтын-политическэ - 2-55-97 (даагшан), 2-61-35, 2-56-23, социальнэ-экономическа - 2-64-36 (даагшан), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон хургуулинуудай - 2-60-21, (даагшан), 2-57-63, олонингын хүдэлмэринин ба мэдээсэлэй - 2-54-93, (даагшан), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорүүдэй - 2-33-61, компьютернэй түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-35-95.